UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

3 päivänä maaliskuuta 2010 *

Yhdistetyissä asioissa T-102/07 ja T-120/07,

Freistaat Sachsen (Saksa), edustajinaan asianajajat C. von Donat ja G. Quardt,

kantajana asiassa T-102/07,

MB Immobilien Verwaltungs GmbH, kotipaikka Neukirch (Saksa), edustajanaan aluksi asianajaja G. Brüggen, sittemmin asianajajat A. Seidl, K. Lengert ja W. T. Sommer, ja

MB System GmbH & Co. KG, kotipaikka Nordhausen (Saksa), edustajanaan asianajaja G. Brüggen,

kantajina asiassa T-120/07,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään K. Gross ja T. Scharf,

vastaajana,

joissa on kyse valtiontuesta C 38/2005 (ex NN 52/2004), jonka Saksa on myöntänyt Biria-konsernille, 24.1.2007 tehdyn komission päätöksen 2007/492/EY (EUVL L 183, s. 27) kumoamista koskevista vaatimuksista,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Czúcz (esittelevä tuomari) sekä tuomarit I. Labucka ja K. O'Higgins,

kirjaaja: hallintovirkamies T. Weiler,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.1.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta

1. *Yhteisön säännöstö*

1 EY 87 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

– –

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma;

– –

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla – –”

2 Valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen (EYVL 1999, C 288, s. 2; jäljempänä vuoden 1999 suuntaviivat) 2 luvussa todetaan seuraavaa:

”2.1. Vaikeuksissa olevan yrityksen käsite

4) Vaikeuksissa olevalle yritykselle ei ole yhteisön määritelmää. Komissio katsoo näissä suuntaviivoissa kuitenkin, että on kysymys vaikeuksissa olevasta yrityksestä, jos yritys ei pysty omilla taikka omistajilta/osakkailta tai luotonantajilta saaduilla varoilla pysäyttämään tappiollista kehitystä, joka johtaa lähes varmasti yrityksen loppumiseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen.

5) Yritys katsotaan näissä suuntaviivoissa tarkoitetuksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi sen koosta riippumatta,

a) jos kyse on yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu, ja joka on menettänyt yli puolet merkitystä pääomastaan ja yli neljännes pääomasta on menetetty viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana;

tai

b) jos kyse on yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuuta ei ole rajattu, ja joka on menettänyt yli puolet kirjanpidon mukaisista omista varoistaan ja yli neljännes varoista on menetetty viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana;

taikka

c) jos se yhtiömuodosta riippumatta täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yhtiön asettamiselle yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi.

6) Yritysten vaikeudet ilmenevät yleensä tappioiden kasvuna, liikevaihdon supistumisena, varastojen kasvuna, ylikapasiteettina, tulorahoituksen pienentymisenä, lisääntyvänä velkaantumisena, rahoituskulujen nousuna ja nettovarallisuuden heikentymisenä tai sen menettämisenä. Yritys voi pahimmassa tapauksessa menettää

maksukykynsä tai joutua maksukyvyttömyytensä vuoksi kansallisen lainsäädännön mukaiseen yleistäytäntöönpanomenettelyyn. Tällöin näitä suuntaviivoja sovelletaan tukeen, jota voidaan myöntää tällaisen menettelyn johtaessa yrityksen toiminnan jatkamiseen. Yritys voidaan kuitenkin katsoa tukikelpoiseksi vasta kun on varmistettu, ettei yritys kykene saneeraukseen omilla taikka omistajiltaan/osakkailtaan tai luotonantajilta saaduilla varoilla.

– –”

3 Vuoden 1999 suuntaviivojen 4 luvussa todetaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yritykset) koskevien tukiohjelmien osalta seuraavaa:

”4.1. Yleiset periaatteet

64) Komissio voi hyväksyä ainoastaan sellaiset vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja/tai rakenneuudistukseen tarkoitetut tukijärjestelmät, jotka hyödyttävät yhteisön määritelmän mukaisia pk-yrityksiä. Jollei seuraavista erityismääräyksissä muuta johdu, pk-yrityksiä koskevien tukijärjestelmien arviointiin sovelletaan näiden suuntaviivojen 2 ja 3 luvun määräyksiä. Kaikista tukijärjestelmän puitteissa myönnetyistä tuista, jotka eivät täytä jotakin näistä edellytyksistä, on ilmoitettava erikseen komissiolle, jonka on hyväksyttävä tuki ennakolta.

4.2. Tukikelpoisuus

65) Tällä hetkellä hyväksyttyjen järjestelmien nojalla erillisestä ilmoitusvelvollisuudesta voidaan myöntää vapautus ainoastaan sellaisille pk-yrityksille myönnetyille tuille, jotka täyttävät ainakin yhden kolmesta 5 kohdassa tarkoitetuista edellytyksistä, jollei alakohtaisissa säännöissä toisin määrätä. Tuista yrityksille, jotka eivät täytä ainoatakaan mainituista kolmesta edellytyksestä, on ilmoitettava erikseen komissiolle, jotta se voi arvioida, onko tuensaaja vaikeuksissa oleva yritys.

_ _”

4 Vuoden 1999 suuntaviivojen 6 luku koskee EY 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja aiheellisia toimenpiteitä. Siinä todetaan pelastamis- tai rakenneuudistustukijärjestelmien mukauttamisen osalta seuraavaa:

”(94) Jäsenvaltioiden on mukautettava nykyisiä pelastamis- ja rakenneuudistustukijärjestelmiään, jotka ovat voimassa 30 päivän kesäkuuta 2000 jälkeen, siten että ne noudattavat sen jälkeen näitä suuntaviivoja ja varsinkin 4 luvun määräyksiä.

(95) Jotta komissio voisi valvoa tätä mukauttamista, jäsenvaltioiden on toimitettava sille ennen 31 päivää joulukuuta 1999 luettelo kaikista tällaisista tukijärjestelmistä. Tämän jälkeen ja ennen 30 päivää kesäkuuta 2000 jäsenvaltioiden on

toimitettava komissiolle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että järjestelmät on mukautettu näiden suuntaviivojen mukaisiksi.”

2. *Hyväksytty tukiohjelma*

5 Freistaat Sachsenin suuntaviivoissa takuista taloudelle, vapaille ammateille, maataloudelle ja metsätaloudelle (Bürgschaftsrichtlinien des Freistaates Sachsen für die Wirtschaft und die freien Berufe sowie die Land- und die Forstwirtschaft) esitetään kaksi takausmuunnelmaa, joita ovat yhtäältä alueellisiin toimintatukiin ja investointitukiin perustuvat takaukset (jäljempänä aluetukimuunnelma) ja toisaalta pelastamis- ja rakenneuudistustukiin perustuvat takaukset (jäljempänä pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelma). Euroopan yhteisöjen komissio hyväksyi mainitut Freistaat Sachsenin suuntaviivat valtiontuesta nro 73/93 7.6.1993 tekemällään päätöksellä SG (93) D/9273. Kyse on siis hyväksytystä tukiohjelmasta (jäljempänä hyväksytty tukiohjelma). Komissio totesi mainitussa 7.6.1993 tehdyssä päätöksessä, että takaukset yrityksille, joiden osalta takauksen antaja tietää tai hänen pitäisi tietää huolellisena toimijana, että ne ovat vaikeuksissa, merkitsevät tukea, joka ei kuulu kyseisen päätöksen soveltamisalaan ja joka on ilmoitettava komissiolle erikseen.

6 Hyväksytty tukiohjelma mukautettiin valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen, sellaisena kuin ne on julkaistu vuonna 1994 (EYVL C 368, s. 12; jäljempänä vuoden 1994 suuntaviivat), mukaiseksi. Komissio teki siten 13.3.1996 päätöksen 96/475/EY vaikeuksissa oleville suurille yrityksille rakennemuutostoimenpiteisiin (mukaan lukien tervehdyttämis- ja vakauttamistarkoituksiin) Sachsen-Anhaltin, Niedersachsenin, Nordrhein-Westfalenin, Rheinland-Pfalzin, Baijerin, Bremenin, Mecklenburg-Vorpommernin, Schleswig-Holsteinin ja Sachsenin osavaltioiden takuujärjestelmien perusteella myönnettyjen valtiontakuiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille (EYVL L 194, s. 25), ja se totesi siinä, että takauksien myöntämisestä vaikeuksissa olevien suurten yritysten rakennemuutostoimenpiteisiin Freistaat Sachsenin takauksista antamilla suuntaviivoilla käyttöönotetun kaltaisen järjestelmän perusteella on ilmoitettava tapauskohtaisesti komissiolle. Kyseisessä päätöksessä viitataan vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän osalta vuoden 1994 suuntaviivoissa vahvistettuihin

edellytyksiin. Saksan liittotasavalta vahvisti 19.12.1996 päivätyllä kirjeellä, että Freistaat Sachsen oli pannut mainitun päätöksen asianmukaisesti täytäntöön.

7 Koska Saksan viranomaiset ja komissio katsoivat, että vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmä ei ollut täsmällinen, ne katsoivat tarpeelliseksi muuttaa kyseisen käsitteen toimivaksi Saksan osavaltioiden takuujärjestelmien soveltamiseksi. Tämä muodostaa komission 2.3.1998 päivätyn kirjeen kohteen.

8 Komissio ehdotti mainitussa kirjeessä aiheellisia toimenpiteitä Saksan osavaltioiden takauksista antamien suuntaviivojen soveltamiseksi, mukaan lukien hyväksytty tukiohjelma ja vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen seuraavanlainen määritelmä (jäljempänä aiheellinen toimenpide E 16/94):

”Edellä mainittujen takauksista annettujen sääntöjen soveltamiseksi yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa, kun seuraavat edellytykset ovat täyttyneet:

– kyseinen yritys on maksukyvytön tai [Saksan konkurssilaissa (Konkursordnung)] tai [maksukyvyttömyyslaista annetussa johdantolaissa (Einführungsgesetz zur Insolvenzordnungissa)] tarkoitetulla tavalla;

– yli puolet kirjanpitoon merkitystä omasta pääomasta henkilöyhtiöiden osalta tai pääomayhtiöiden osalta yli puolet yhtiöpääomasta on mennyt tappioihin [Saksan osakeyhtiölain (Aktiengesetz)] 92 §:ssä ja [rajavastuuyhtiöitä koskevan Saksan lain (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftungin)] 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja 25 prosenttia tästä pääomasta on menetetty takauksen myöntämistä koskevan hakemuksen tekemistä edeltävien kahdentoista viimeisen kuukauden aikana.

Tätä käsitettä sovellettaessa on lisäksi otettava huomioon talousarviolainsäädännön kannalta [seuraavat seikat], jotka takaajan on varmistettava kussakin nimenomaisessa tapauksessa:

– Takausta ei – pääsääntöisesti – voida myöntää silloin, kun on odotettavissa suurella todennäköisyydellä, että takaajan puoleen käännytään (liittovaltion talousarviosääntöjä koskevien väliaikaisten hallinnollisten ohjeiden 39 § ja osavaltioiden talousarviosäännöissä olevat vastaavat säännökset); tästä seuraa, että takaus voidaan myöntää edellä esitettyjen edellytysten tarkoittamalla tavalla vaikeuksissa oleville yrityksille ainoastaan silloin, kun takaaja toteaa (riippumattoman) tilintarkastajan asiantuntijalausunnon perusteella taattu laina huomioon ottaen, että edunsaajayrityksellä on mahdollisuuksia jatkaa toimintaansa.

– Takausta myönnettäessä on kussakin nimenomaisessa tilanteessa tarkastettava, ettei pääomamarkkinoilta ole mahdollista saada mitään muuta rahoitusta."

9 Saksan liittotasavalta vahvisti 29.6.1998 päivätyssä kirjeessä käyttävänsä kyseistä vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmää.

10 Tämän lisäksi 11.11.1998 päivätyssä kirjeessä, jonka komissio on lähettänyt Saksan liittotasavallalle, tarkennetaan vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen osalta seuraavaa:

"Niiden kohtien osalta, joita ei ole vielä lopullisesti selvennetty, ja etenkin vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmää ja de minimis -säännön soveltamista vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettyihin takauksiin koskevan kysymyksen osalta komissio ehdottaa odotettavan siihen saakka, kunnes pelastamis- ja rakenneuudistustuesta

annettuja suuntaviivoja koskeva muutos hyväksytään. Sen jälkeen kun päätös on tehty, lykätyt kohdat mukautetaan tarpeellisilta osin suuntaviivojen mukaisiksi."

11 Hyväksytty tukiohjelma mukautettiin tämän jälkeen vuoden 1999 suuntaviivojen mukaiseksi. Vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa mainittujen aiheellisten toimenpiteiden (ks. edellä 4 kohta) mukaisesti Saksan liittotasavalta toimitti komissiolle 1.12.1999 päivätyllä kirjeellä luettelon tukiohjelmista, jotka olivat edelleen voimassa 30.6.2000 ja jotka oli siis mukautettava mainittujen aiheellisten toimenpiteiden mukaisiksi (jäljempänä 1.12.1999 päivätty kirje). Kyseisessä luettelossa mainittiin hyväksytty tukiohjelma. Saksan liittotasavalta hyväksyi 20.1.2000 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä 20.1.2000 päivätty kirje) mainitut aiheelliset toimenpiteet. Saksan liittotasavalta toimitti lisäksi vuoden 1999 suuntaviivojen 95 kohdan perusteella tältä osin komissiolle eri asiakirjoja (30.6. ja 11.12.2000 päivätyt kirjeet), joilla osoitettiin, että voimassa olevat Saksan ohjelmat oli mukautettu mainittujen aiheellisten toimenpiteiden mukaisiksi.

12 Saksan liittotasavalta toimitti tässä yhteydessä 30.6.2000 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä 30.6.2000 päivätty kirje) myös valvontamallin liittovaltion ja osavaltioiden takauksista antamiin suuntaviivoihin sisältyvien valtiontakauksien osalta (Prüfraster für staatliche Bürgschaften aus den Bürgschaftsrichtlinien des Bundes und der Länder).

3. *Kyseessä olevat yritykset*

13 Biria-konserni valmistaa ja jälleenmyy polkupyöriä.

14 Ensimmäinen kantaja asiassa T-120/07 on MB Immobilien Verwaltungs GmbH (jäljempänä MB Immobilien), jolle Biria-konsernin aikaisemman emoyhtiön (nykyisen) Biria AG:n oikeudet ovat siirtyneet.

15 (Nykyinen) Biria AG perustettiin vuonna 2003, jolloin (entinen) Biria AG ja Sachsen Zweirad GmbH sulautuivat yritykseksi, jonka nimi oli aluksi Biria GmbH ja sittemmin (nykyinen) Biria AG. (Nykyisen) Biria AG:n ainoana omistajana oli Mehdi Biria.

16 Toisena kantajana asiassa T-120/07 on MB System GmbH & Co. KG, jolle Bike Systems GmbH & Co., Thüringer Zweiradwerk KG:n (jäljempänä Bike Systems), joka oli yksi Biria-konsernin tärkeimmistä yrityksistä, oikeudet ovat siirtyneet. MB System tuotti yksinomaan polkupyöriä, ja niiden markkinoinnista oli puolestaan vastuussa toinen konserniin kuuluva yritys.

4. *Kyseessä olevat toimenpiteet*

17 Biria-konserni sai vuoden 2001 maaliskuun ja vuoden 2003 joulukuun välisenä aikana kolme rahoitusavustusta.

18 Ensinnäkin Deutsche Ausgleichsbankin tytäryritys gbb Beteiligungs AG (jäljempänä gbb), joka on julkisoikeudellinen saksalainen pankki, jonka tehtävänä on myöntää yleishyödyllisiä avustuksia Saksan talouden hyväksi, hankki vuoden 2001

maaliskuussa Bike Systemsistä noin 2 070 732 euron äänettömän osakkuuden, joka oli voimassa vuoden 2010 loppuun (jäljempänä toimenpide 1).

19 Toiseksi Freistaat Sachsen myönsi hyväksytyn tukiohjelman nojalla 23.3.2003 Sachsen Zweiradin ottamalle 5,6 miljoonan euron käyttöpääomaluotolle 80-prosenttisen takauksen, joka oli alun perin voimassa vuoden 2008 loppuun (jäljempänä toimenpide 2). Takaus purettiin 5.1.2004 ja korvattiin Biria GmbH:n hyväksi myönnetyllä takauksella (ks. jäljempänä 20 kohta).

20 Kolmanneksi Freistaat Sachsen myönsi hyväksytyn tukiohjelman nojalla 9.12.2003 samalla tavalla Biria GmbH:n ottamalle 24 875 000 euron käyttöpääomaluotolle 80-prosenttisen takauksen, joka tuli voimaan 5.1.2004 (jäljempänä toimenpide 3), Sachsen Zweiradille toimenpiteen 2 yhteydessä myönnetyn takauksen purkamisen kautta.

5. *Hallinnollinen menettely*

21 Komissiolle tehtiin vuoden 2003 heinäkuussa ja elokuussa kanteluita, joissa viitattiin Biria-konsernille myönnettyyn takaukseen ja julkisiin osakkuuksiin konsernin yrityksissä.

22 Komissio pyysi 9.9.2003 päivätyllä kirjeellä Saksan liittotasavallalta selvennyksiä asiaan. Viimeksi mainittu noudatti tätä pyyntöä.

23 Komissio osoitti 18.10.2004 Saksan liittotasavallalle lisätietojen antamista koskevan välipäätöksen, koska sillä oli aihetta epäillä, olivatko Biria-konsernin hyväksi toteutetut tukitoimenpiteet niiden tukiohjelmien mukaisia, joiden perusteella ne oli ilmoitettu myönnetyiksi. Saksan liittotasavalta toimitti vastauksena tähän välipäätökseen lisätiedot 31.1.2005 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä 31.1.2005 päivätty kirje). Saksan liittotasavalta ilmoitti komissiolle 31.1.2005 päivätyllä kirjeellä, että myös toimenpide 3 oli myönnetty hyväksytyn tukiohjelman perusteella.

24 Komissio aloitti 20.10.2005 muodollisen tutkintamenettelyn kolmen oletetun valtiontuen osalta. Se totesi samassa päätöksessä, että useat muut sääntöjenvastaisiksi oletetut tukitoimenpiteet eivät olleet tukea tai ne oli myönnetty hyväksytyn tukiohjelman mukaisesti. Kyseinen päätös julkaistiin 5.1.2006 ilmestyneessä Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL C 2, s. 14). Komissio kehotti kaikkia asianomaisia esittämään huomautuksensa mahdollisista tuista. Eri kantelijayhtiöt esittivät huomautuksensa, jotka toimitettiin edelleen Saksan liittotasavallalle 6.2. ja 2.3.2005 päivätyillä kirjeillä, joihin Saksan liittotasavalta vastasi 5.4. ja 12.5.2006 päivätyillä kirjeillä.

25 Saksan liittotasavalta otti 23.1.2006 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä 23.1.2006 päivätty kirje) kantaa näihin muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta esitettyihin huomautuksiin.

26 Komissio pyysi 6.2.2006 päivätyllä kirjeellä selvennyksiä Saksan liittotasavallalta, joka toimitti ne 5.4.2006 päivätyllä kirjeellä. Komissio lähetti 19.7.2006 Saksan liittotasavallalle lisätietopyynnön, johon Saksan liittotasavalta vastasi 25.9.2006 päivätyllä kirjeellä.

6. *Riidanalainen päätös*

27 Komissio teki 24.1.2007 päätöksen 2007/492/EY valtiontuesta C 38/2005 (ex NN 52/2004), jonka Saksa on myöntänyt Biria-konsernille, (EUVL L 183, s. 27; jäljempänä riidanalainen päätös). Riidanalaisen päätöksen päätösosassa säädetään seuraavaa:

"1 artikla

Valtiontuki, jonka [Saksan liittotasavalta] on myöntänyt [(Stille Einlage) Bike Systemsin], [Sachsen Zweiradin] ja Biria GmbH:n (nykyinen Biria AG) hyväksi, ei sovellu yhteismarkkinoille. Tuki kattaa seuraavat toimenpiteet:

a) Toimenpide 1: 2 070 732 euron äänetön osakkuus [Bike Systemsissä]; tukiosuus vastaa erotusta 1 000 peruspisteellä korotetun viitekoron ja äänettömästä osakkuudesta maksetun korvauksen (kiinteä osuus ja 50 prosentin muuttuva korvaus) välillä.

b) Toimenpide 2: [Sachsen Zweiradin] hyväksi myönnetty 4 480 000 euron takaus; tukiosuus vastaa erotusta 800 peruspisteellä korotetun viitekoron ja koron, jolla taattu laina myönnettiin, välillä.

c) Toimenpide 3: Biria GmbH:n (nykyinen Biria AG) hyväksi myönnetty 19 900 000 euron takaus; tukiosuus vastaa erotusta 700 peruspisteellä korotetun viitekoron ja koron, jolla taattu laina myönnettiin, välillä.

2 artikla

1. [Saksan liittotasavallan] on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin tuensaajilta.

2. Äänetön osakkuus ja Biria GmbH:lle (nykyinen Biria AG) myönnetty takaus on saatettava päätökseen kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen voimaantulosta.

_ _”

28 Riidanalaisen päätöksen tueksi esitetyt perustelut ovat pääosin seuraavat. Komissio on toimenpiteen 1 osalta katsonut, että ggb:n hankkima osakkuus oli valtion toteuttama toimenpide, joka hyödytti Bike Systemsiä, sillä se ei olisi voinut saada kyseistä osakkuutta markkinoilta vastaavin ehdoin. Komissio on vedonnut [EY] 87 ja [EY] 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina antamansa tiedonannon (EYVL 2000, C 71, s. 14) 3.2 kohtaan ja todennut, että kyseinen osakkuus voitiin kokonaisuudessaan katsoa tueksi, sillä Bike Systems oli osakkuuden toteutuksen aikaan vaikeuksissa ja osakkuuteen liittyi niin suuri riski, ettei yksikään markkinataloussijoittaja olisi toteuttanut tämänkaltaista osakkuutta. Komissio on katsonut toimenpiteiden 2 ja 3 osalta, että tuensaajat olivat suuria yrityksiä, jotka olivat takausten myöntämisen aikaan vaikeuksissa vuoden 1999 suuntaviivojen ja etenkin sen 6 kohdan arviointiperusteiden mukaan. Mainitut takaukset eivät siis kuuluneet hyväksytyn tukiohjelman piiriin, vaan ne olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle erikseen. Se on katsonut lisäksi toimenpiteiden 1, 2 ja 3 osalta, ettei EY 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia voida soveltaa ja ettei sille etenkään ollut toimitettu mitään tietoja erityisesti vuoden 1999 suuntaviivoissa edellytetyn kaltaisen rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanon osalta. Komissio toteaa toimenpiteiden 2 ja 3 osalta lisäksi riidanalaisessa päätöksessä, että Sachsen Zweirad oli saanut rakenneuudistustukea vuoden 1996 huhtikuussa ja vuoden 1998 maaliskuussa, joten kahta kyseessä olevaa takausta myönnettäessä ei ollut noudatettu tuen ainutkertaisuuden periaatetta, koska

rakenneuudistuksen päättymisestä oli kulunut alle kymmenen vuotta eikä esillä olevaan asiaan liittynyt mitään poikkeuksellista seikkaa. Komission mukaan vuoden 1999 suuntaviivoja ei näin ollen ollut noudatettu.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

29 Freistaat Sachsen sekä MB Immobilien ja MB System nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 5. ja 16.4.2007 toimittamillaan kannekirjelmillä, jotka merkittiin rekisteriin numeroilla T-102/07 ja T-120/07, nyt käsiteltävänä olevat kanteet.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 13.8.2007 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla MB Immobilien teki välitoimihakemuksen, jossa se vaati, että riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa lykättäisiin. Tämä hakemus hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin 11.10.2007 antamalla määräyksellä, ja oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin.

31 Sen jälkeen kun asianosaisia oli kuultu, asiat T-102/07 ja T-120/07 yhdistettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtajan 24.11.2008 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.

32 Freistaat Sachsen vaatii asiassa T-102/07, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen toimenpiteiden 2 ja 3 osalta

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

33 MB Immobilien ja MB System vaativat asiassa T-120/07, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Komissio vaatii asiassa T-102/07, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa Freistaat Sachsenin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii asiassa T-120/07, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa MB Immobilienin ja MB Systemin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

36 Asiassa T-102/07 nostettu kanne sisältää kolme kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste koskee yhteisön oikeuden rikkomista, joka perustuu hyväksytyn tukiohjelman virheelliseen tulkintaan. Siinä on kolme osaa. Ensimmäisessä osassa Freistaat Sachsen riitauttaa sen, ettei aiheellista toimenpidettä E 16/94 ole sovellettu. Toisessa osassa se vetoaa perustelujen puuttumiseen. Kolmannessa osassa se väittää, että asianomaiset yritykset eivät ole hyväksytyssä tukiohjelmassa tarkoitettuja vaikeuksissa olevia yrityksiä. Toinen kanneperuste koskee tosiseikkojen virheellistä arviointia kyseisten yritysten vaikeuksien osalta. Siinä on kaksi osaa. Ensimmäisessä osassa Freistaat Sachsen väittää, että riidanalainen päätös on ristiriidassa komission käytännön kanssa. Toisessa osassa se vetoaa vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa olevien perusteiden virheelliseen arviointiin. Kolmas kanneperuste koskee perustelujen puuttumista tukiosuuden määrän osalta.

37 Myös asiassa T-120/07 nostetussa kanteessa on esitetty kolme kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste koskee yhteisön oikeuden rikkomista sillä perusteella, että hyväksyttyä tukiohjelmaa on tulkittu virheellisesti. Toinen kanneperuste koskee tosiseikkojen virheellistä arviointia tuensaajayritysten vaikeuksien osalta. Kolmas kanneperuste koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä. Siinä on neljä osaa. MB Immobilien ja MB System väittävät ensimmäisessä osassa, että komissio on jättänyt soveltamatta vuoden 1999 suuntaviivoja esittämättä siihen syytä. Toisessa osassa ne vetoavat perustelujen puuttumiseen aiheellisen toimenpiteen E 16/94 perustan osalta. Kolmannessa osassa ne väittävät, ettei komissio ole perustellut päätöstään jättää aiheellinen toimenpide E 16/94 huomioon ottamatta. Neljännessä osassa ne vetoavat vakavaan perusteluvirheeseen takaisinperittävien tukien arvon määrittämisessä.

38 On todettava, että Freistaat Sachsenin esittämät väitteet asiassa T-102/07 nostetun kanteen yhteydessä sekä MB Immobilienin ja MB Systemin esittämät väitteet asiassa T-120/07 nostetun kanteen yhteydessä vastaavat suurelta osin toisiaan, vaikka Freistaat Sachsenin väitteet koskevatkin ainoastaan toimenpiteitä 2 ja 3, kun taas MB Immobilienin ja MB Systemin väitteet liittyvät myös toimenpiteeseen 1. Niiden väitteissä on ensinnäkin toimenpiteiden 2 ja 3 osalta kyse hyväksytyn tukiohjelman noudattamatta jättämisestä sen vuoksi, ettei aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 olevaa vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen suppeaa määritelmää ole väitetysti sovellettu, vaan sen sijaan on sovellettu vuoden 1999 suuntaviivoissa olevaa määritelmää ja etenkin niiden 6 kohdassa esitettyjä seikkoja. Kantajat väittävät toiseksi, että komissio on tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä luonnehtiessaan edunsaajayritykset vaikeuksissa oleviksi yrityksiksi. Kolmanneksi ne väittävät, että perusteluvelvollisuus on laiminlyöty. Kantajien väitteitä on tarkasteltava jäljempänä juuri tässä järjestyksessä.

1. *Väitteet, jotka koskevat aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94 sisältyvän vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän soveltamatta jättämistä*

Asianosaisten lausumat

39 Kantajat eivät kiistä sitä, etteivätkö vaikeuksissa olevat yritykset jäisi hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman ulkopuolelle. Ne väittävät kuitenkin, että komission olisi pitänyt nojautua arvioinnissaan, jonka mukaan toimenpiteistä 2 ja 3 hyötyneet yritykset olivat vaikeuksissa, aiheellisen toimenpiteen E 16/94 arviointiperusteisiin eikä vuoden 1999 suuntaviivojen 4–6 kohdassa oleviin arviointiperusteisiin, joiden ne väittävät olevan väljemmät.

40 Freistaat Sachsenin mukaan komission olisi oikeuskäytännön perusteella pitänyt tutkia toimenpiteitä 2 ja 3 hyväksytyn tukijärjestelmän edellytysten perusteella (asia C-47/91, Italia v. komissio, tuomio 5.10.1994, Kok., Ep. XVI, s. I-147, s. I-4635). Komissio on riidanalaisessa päätöksessä päätellyt kuitenkin toimenpiteiden 2 ja 3 olevan yhteensoveltumattomia hyväksytyn tukiohjelman kanssa vuoden 1999 suuntaviivojen

6 kohdassa esitettyjen arviointiperusteiden eikä aiheellisesta toimenpiteestä E 16/94 seuraavan vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän perusteella. Komissio on näin ollen yliarvioinut harkintavaltansa laajuuden aikaisemmin hyväksymänsä tukiohjelman konkreettisessa soveltamisessa.

41 Freistaat Sachsen huomauttaa, että hyväksytyssä tukiohjelmassa on kaksi muunnelmaa, joita ovat yhtäältä aluetukimuunnelma ja toisaalta pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelma. Toimenpiteet 2 ja 3 on myönnetty aluetukimuunnelman yhteydessä, joten aiheellisesta toimenpiteestä E 16/94 seuraavaa vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmää olisi pitänyt soveltaa.

42 Freistaat Sachsen nojautuu ensinnäkin olemassa olevien tosiseikkojen ja ennen vuoden 1999 suuntaviivojen antamista käydyn kirjeenvaihdon tulkintaan.

43 Se väittää siten, että vaikeuksissa olevan yrityksen käsite on määritelty ensimmäistä kertaa päätöksessä SG (93) D/9273 siten, että sillä tarkoitetaan jokaista yritystä, jonka osalta takaaja tietää tai hänen pitäisi tietää huolellisena toimijana, että yritys on vaikeuksissa.

44 Freistaat Sachsenin mukaan komissio päätti päätöksessä 96/475, joka koskee vaikeuksissa oleville suurille yrityksille rakennemuutostoimenpiteisiin useiden Saksan osavaltioiden, mukaan lukien Freistaat Sachsen, takausjärjestelmien perusteella myönnettyjä takauksia, että takauksien myöntämisestä vaikeuksissa oleville suurille yrityksille on ilmoitettava erikseen. Tästä seuraa, että hyväksytyn tukiohjelman pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelmassa takauksia voitiin myöntää enää ainoastaan vaikeuksissa oleville pk-yrityksille. Freistaat Sachsenin mukaan tämä ei koskenut hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelmaa, mikä vahvistetaan 19.12.1996 päivätyssä kirjeessä (ks. edellä 6 kohta).

45 Freistaat Sachsen väittää lisäksi, että 2.3.1998 päivätyn kirjeen (ks. edellä 7 kohta) kaltaisesta Saksan liittotasavallan ja komission välisestä kirjeenvaihdosta ilmenee, että samankaltaisia takuuohjelmia oli olemassa useissa osavaltioissa sekä liittovaltion tasolla. Aluetukivälineen merkityksellisyyden vuoksi käsitteelle ”vakaassa taloudellisessa tilanteessa olevat yritykset” olisi pitänyt etsiä toiminnalliset rajat. Freistaat Sachsenin mukaan tästä rajojen määrittelemisestä on keskusteltu useaan otteeseen, ja siitä on käyty komission ja Saksan liittotasavallan välillä pitkään kirjeenvaihtoa, joka on saatu päätökseen vasta komission tekemällä ehdotuksella siitä, miten vaikeuksissa olevan yrityksen käsite määritellään aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94.

46 Aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 on määritelty uudelleen se, milloin vaikeuksissa olevat yritykset jäävät aluetukien ulkopuolelle. Aluetukien ulkopuolelle jäävät vastedes yhtäältä yritykset, jotka täyttävät selkeät edellytykset, jotka on toistettu sittemmin vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa, ja toisaalta yritykset, joiden osalta ei ole olemassa vaaraa siitä, että turvaudutaan takaukseen. Tätä määritelmää ei ole enää muutettu tämän jälkeen.

47 Freistaat Sachsen huomauttaa vielä, että komissio on 11.11.1998 päivätyssä kirjeessä (ks. edellä 10 kohta) todennut, ettei kysymystä vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määrittelemisestä ollut vielä selvennetty lopullisesti vaan että oikeusvarmuuden vuoksi oli sovellettava aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 mainittuja arviointiperusteita.

48 Freistaat Sachsen väittää toiseksi, että Saksan liittotasavallan ja komission välisestä kirjeenvaihdosta, joka käytiin vuoden 1999 suuntaviivojen antamisen jälkeen, ei käy ilmi, että aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94 sisältyvää vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmää sovellettaisiin jotenkin eri tavalla hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelmaan.

49 Freistaat Sachsenin mukaan 1.12.1999 päivätty kirje liittyy yksinomaan vaikeuksissa olevien yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustukiin. Samoin on sen 20.1.2000

päivätyn kirjeen laita, jossa Saksan liittotasavalta hyväksyi vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan mukaiset aiheelliset toimenpiteet, sillä myös nämä aiheelliset toimenpiteet koskivat ainoastaan pelastamis- ja rakenneuudistustukiin liittyviä tukiohjelmia. Kyseisestä kirjeestä ilmenee myös, että vaikeuksissa oleviin pk-yrityksiin oli sovellettava vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa olevaa määritelmää.

50 Freistaat Sachsenin mukaan myös 30.6.2000 päivätyllä kirjeellä toimitetut asiakirjat koskivat yksinomaan pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelmia. Valvontamallin 3.5 kohdassa esitetään lyhyesti aluetukiohjelmat tai niiden muunnelmat. Sen 4 kohta koskee sitä vastoin yksinomaan pelastamis- ja rakenneuudistustukia. Näin on myös 4 kohdan myöhempien muutosten osalta, joista käytiin sittemmin kirjeenvaihtoa komission ja Saksan hallituksen välillä.

51 Freistaat Sachsen katsoo kolmanneksi, että kahden hieman erilaisen vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän soveltaminen hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman sekä pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelman yhteydessä johtuu mainittujen muunnelmien erilaisista tavoitteista.

52 Pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelmalla pyritään siihen, että pelkästään sellaiset pk-yritykset, jotka täyttävät vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan edellytykset, voivat saada pelastamis- ja rakenneuudistustukea. Freistaat Sachsen toteaa, että aluetukimuunnelman tapauksessa yritykset saattoivat saada aluetukia, jos ne eivät olleet vaikeuksissa aiheellisen toimenpiteen E 16/94 mukaan eli sellaisten selkeästi määriteltyjen arviointiperusteiden mukaan, jotka vastaavat vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan arviointiperusteita, tai jos oli epätodennäköistä, että takaukseen turvaudutaan.

53 Freistaat Sachsen väittää lopuksi, että vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa mainitut vaikeuksissa olevaan yritykseen viittaavat seikat ovat liian epätäsmällisiä muodostaakseen perusteet, joiden nojalla jäsenvaltiot voivat arvioida suunnitellun tukitoimenpiteen yhteensoveltuvuutta voimassa olevan ohjelman kanssa.

54 MB Immobilien ja MB System väittävät puolestaan, että komission olisi pitänyt tutkia toimenpiteitä 2 ja 3 hyväksytyn tukiohjelman edellytysten kannalta, ja myös ne vetoavat tältä osin aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94. Ne huomauttavat, että aiheellisen toimenpiteen E 16/94 edellytykset on laadittu tiukemmiksi kuin vuoden 1999 suuntaviivojen edellytykset. Mainituissa suuntaviivoissa tarkoitettujen seikkojen sijasta esillä olevassa asiassa sovelletaan aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 olevaa talousarviolainsäädäntöön perustuvaa arviointiperustetta. Kyseisen arviointiperusteen mukaan takauksia ei saa myöntää silloin, kun on suurella todennäköisyydellä odotettavissa, että takaajan puoleen käännytään. Saksan liittotasavalta on hyväksynyt kyseisen määritelmän, ja sekä Freistaat Sachsenin että tuensaajien olisi pitänyt voida luottaa siihen, että hyväksyttyä tukiohjelmaa sovellettiin erityisjärjestelmänä.

55 MB Immobilien ja MB System väittävät, että hyväksytyn tukiohjelman mukauttaminen vuoden 1999 suuntaviivojen mukaiseksi koskee ainoastaan pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelmaa. Komissio on ehdottanut, että kaikki takaukset suurille yrityksille ilmoitetaan niiden tarkoituksesta riippumatta, mutta se ei ole maininnut mitään siitä, että Saksan liittotasavalta on hylännyt kyseisen ehdotuksen. Tätä kysymystä ei ole vieläkään selvennetty lopullisesti.

56 MB Immobilien ja MB Systemin mukaan kaikki takaukset, joilla tuetaan hyväksytyssä tukiohjelmassa tarkoitettuja vaikeuksissa olevien yritysten hyväksi toteutettuja rakenneuudistus- ja pelastamistoimenpiteitä, on tarkoitettu ainoastaan pk-yrityksille. Alueellisten toiminta- ja investointitukien osalta vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan tiukkojen arviointiperusteiden soveltamista olisi aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 esitetyn mukaan täydennettävä kahteen talousarvioon liittyvällä edellytyksellä, joiden mukaan takausta ei voida myöntää, jos on hyvin todennäköistä, että se pannaan täytäntöön, ja takauksia voidaan näin ollen antaa vaikeuksissa oleville yrityksille ainoastaan silloin, kun takaaja toteaa riippumattoman tilintarkastajan laatiman asiantuntijalausunnon perusteella, että edunsaajayrityksellä on taatun lainan perusteella hyvät mahdollisuudet jatkaa toimintaansa. Vaikeuksissa oleville suurille yrityksille myönnettävien pelastamis- ja rakenneuudistustukien ilmoittamista koskevasta velvollisuudesta, joka perustuu päätökseen 96/475, MB Immobilien ja MB System väittävät lisäksi, että Saksan liittotasavalta on hyväksynyt tämän velvollisuuden näiden kahden muunnelman osalta ainoastaan Baden-Württembergin (Saksa) ja Hampurin (Saksa) suhteen. Päätöksellä 96/475 ei ole niiden mukaan ollut mitään vaikutusta hyväksyttyyn tukiohjelmaan aluetukimuunnelman osalta. Arviointiperuste, jonka mukaan tällaisten takauksien hyväksyttävyys voidaan tarkastaa, on siis edelleen

edellä mainittu talousarvioon liittyvä arviointiperuste, eikä sitä ole korvattu vuoden 1999 suuntaviivoissa mainituilla seikoilla.

57 Komissio vaatii näiden väitteiden hylkäämistä. Se riitauttaa aiheellisen toimenpiteen E 16/94 sovellettavuuden ja väittää soveltaneensa riidanalaisessa päätöksessä perustellusti vuoden 1999 suuntaviivojen 4–6 kohdassa mainittuja arviointiperusteita.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

58 On todettava, etteivät kantajat kiistä sitä, että vaikeuksissa olevat yritykset jäävät hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman ulkopuolelle. Ne väittävät kuitenkin, ettei komissio voinut toimenpiteiden 2 ja 3 suhteen perustaa riidanalaista päätöstä vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmään, joka seuraa vuoden 1999 suuntaviivojen 4–6 kohdasta, jättääkseen kyseessä olevat yritykset aluetukimuunnelman soveltamisalan ulkopuolelle, vaan sen olisi pitänyt soveltaa aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 olevaa määritelmää, joka on suppeampi. Saksan liittotasavalta ei näet niiden mukaan ole hyväksynyt tätä vuoden 1999 suuntaviivojen väitetysti väljempää määritelmää hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman osalta. Tämän lisäksi vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa olevat seikat ovat liian epätarkkoja, jotta jäsenvaltiot voisivat arvioida rahoitustoimenpiteiden yhteensoveltuvuutta hyväksytyn tukiohjelman kanssa.

59 Komission harkintavallan osalta on huomautettava, että silloin kun komission käsiteltävänä on yksittäinen tuki, jonka väitetään olevan myönnetty aiemmin hyväksytyn ohjelman mukaisesti, komissio ei voi heti tarkastella sitä suoraan EY:n perustamissopimuksen kannalta. Sen on ennen menettelyn aloittamista vain tarkastettava, kuuluuko tuki yleiseen ohjelmaan ja täyttääkö se kyseistä ohjelmaa koskevassa hyväksymispäätöksessä määrätyt ehdot. Jollei komissio menettelisi näin, se voisi kunkin yksittäisen tuen tutkimisen yhteydessä puuttua tukiohjelman hyväksymisestä tekemäänsä päätökseen, joka on jo edellyttänyt EY 87 artiklan mukaista arviointia (ks. vastaavasti edellä 40 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomion 24 kohta).

60 Tukea, jossa on kysymys hyväksytyn yleisen tukiohjelman hyväksymisestä tehdyssä päätöksessä asetettujen ehtojen täsmällisestä ja ennalta arvattavasta soveltamisesta, pidetään näin ollen olemassa olevana tukena, jota ei tarvitse ilmoittaa komissiolle eikä tutkia EY 87 artiklan kannalta (asia C-321/99 P, ARAP ym. v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok., s. I-4287, 83 kohta ja asia T-176/01, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 18.11.2004, Kok., s. II-3931, 51 kohta).

61 Sitä vastoin toimenpiteet, jotka eivät kuulu yleisten ohjelmien soveltamisalaan, ovat uusia tukia, joiden soveltuvuus yhteismarkkinoiden kanssa on annettava komission tutkittavaksi. [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 2 artiklasta näet ilmenee, että ”jäsenvaltion on riittävän ajoissa ilmoitettava komissiolle kaikista suunnitelmistaan myöntää uutta tukea”.

62 Lisäksi on todettava, että komission päätös, jossa otetaan kantaa siihen, onko tuki kyseisen tukiohjelman mukainen, kuuluu EY 87 ja EY 88 artiklan soveltamisen valvontaa koskevan komission velvollisuuden noudattamiseen. Tästä syystä se, että komissio on tutkinut tuen yhteensoveltuvuuden mainitun ohjelman kanssa, ei ole sellainen aloite, joka ylittää komission toimivallan. Niiden kansallisten viranomaisten harkintavalta, jotka tuen ovat myöntäneet, ei näin ollen voi rajoittaa komission harkintavaltaa.

63 Siltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka mukaan Saksan liittotasavalta ei ole hyväksynyt vaikeuksissa olevien yritysten määritelmää, sellaisena kuin se perustuu vuoden 1999 suuntaviivojen 4–6 kohtaan, hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman osalta, asetuksen N:o 659/1999 17 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että komission on saatava asianomaiselta jäsenvaltiolta kaikki tarvittavat tiedot tarkastaakseen jäsenvaltion kanssa voimassa olevia tukiohjelmia EY 88 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Jos komissio katsoo toimitettujen tietojen perusteella, että voimassa oleva tukiohjelma ei sovellu tai ei enää sovellu yhteismarkkinoille, se antaa asetuksen N:o 659/1999 18 artiklan mukaisesti asianomaiselle jäsenvaltiolle suosituksen, jossa se ehdottaa aiheellisia toimenpiteitä voimassa olevan tukiohjelman muuttamiseksi tai lakkauttamiseksi.

64 Tältä osin asetuksen N:o 659/1999 19 artiklasta ilmenee, että ”jos asianomainen jäsenvaltio hyväksyy ehdotetut toimenpiteet ja ilmoittaa siitä komissiolle, komissio kirjaa kyseisen tiedon ja ilmoittaa siitä jäsenvaltiolle”. Kyseisessä artiklassa todetaan myös, että ”annettuaan hyväksyntänsä jäsenvaltio on velvollinen toteuttamaan aiheelliset toimenpiteet”.

65 Käsiteltävässä asiassa Saksan liittotasavalta on vuoden 1999 suuntaviivojen aiheellisten toimenpiteiden mukaisesti (ks. edellä 4 kohta) toimittanut komissiolle 1.12.1999 päivätyllä kirjeellä luettelon niistä tukiohjelmista, jotka ovat voimassa edelleen 30.6.2000 jälkeen ja jotka on mainitun kirjeen mukaan mukautettava aiheellisten toimenpiteiden mukaisiksi. Hyväksytty tukiohjelma on mainittu tässä luettelossa. Saksan liittotasavalta on 20.1.2000 päivätyllä kirjeellä hyväksynyt vuoden 1999 suuntaviivojen 6 luvussa ehdotetut aiheelliset toimenpiteet.

66 Saksan liittotasavalta on kuitenkin kantajien mukaan hyväksynyt aiheelliset toimenpiteet ainoastaan pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelman osalta ja näin ollen yksinomaan hyväksytyn tukiohjelman pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelman kannalta aiheelliset toimenpiteet. Ne päättelevät tämän perusteella, että hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelmaan sovelletaan edelleen aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 olevaa vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmää.

67 Tämä päättely on hylättävä.

68 Komissio on näet perustellusti huomauttanut, että asiakirja-aineistossa olevassa Saksan liittotasavallan kirjeenvaihdossa ei tehdä eroa hyväksytyn tukiohjelman eri muunnelmien välillä. Hyväksytty tukiohjelma on mainittu asiaa sen enempää tarkentamatta muun muassa 1.12.1999 päivätyssä kirjeessä. Myös 20.1.2000 päivätty kirje on yleisluonteinen. Ei siis ole osoitettu, että hyväksytyn tukijärjestelmän aluetukimuunnelma olisi jätetty nimenomaisesti vuoden 1999 suuntaviivojen soveltamisalan ulkopuolelle.

69 Lisäksi valvontamallissa, joka on, kuten 30.6.2000 päivätystä kirjeestä ilmenee, olennainen osa Saksan takausjärjestelmiä ja jolla aiheelliset toimenpiteet pannaan kyseisellä alalla täytäntöön, ja etenkin sen 4.1 kohdassa viitataan nimenomaisesti velvollisuuteen ilmoittaa erikseen pelastamis- ja rakenneuudistustuet, jotka on tarkoitettu vuoden 1999 suuntaviivoissa tarkoitetuille vaikeuksissa oleville suurille yrityksille. Valvontamallin 4.1 kohdasta siis seuraa, että Saksan liittotasavalta on hyväksynyt sen, että jokainen takaus, joka voidaan luonnehtia pelastamis- tai rakenneuudistustueksi (vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa mainituista kolmesta edellytyksestä vähintäänkin yhden täyttäville pk-yrityksille tukiohjelman yhteydessä myönnettäviä takauksia lukuun ottamatta, ks. jäljempänä 78 kohta), on ilmoitettava erikseen komissiolle vuoden 1999 suuntaviivojen mukaisesti.

70 Kuten Freistaat Sachsen korostaa, kyseisessä kirjeenvaihdossa viitataan tosin tietyiltä osin nimenomaisesti ”pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelmiin”. Esimerkiksi 1.12.1999 päivätyssä kirjeessä mainitaan kaikkien 30.6.2000 jälkeen ”voimassa olevien pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelmien” mukauttaminen vuoden 1999 suuntaviivojen mukaisiksi. Sama koskee valvontamallia. Valvontamalli on kaikilta osin vuoden 1999 suuntaviivojen 6.3 luvun mukainen, jossa edellytetään ”nykyisten pelastamis- tai rakenneuudistustukijärjestelmien mukauttami[sta] näiden suuntaviivojen mukaisiksi”.

71 Toisin kuin Freistaat Sachsen väittää, näistä viittauksista ”pelastamis- tai rakenneuudistustukijärjestelmiin” ei kuitenkaan ilmene, että Saksan liittotasavallan aiheellisia toimenpiteitä koskeva hyväksyntä olisi koskenut ainoastaan hyväksytyn tukiohjelman pelastamis- ja rakenneuudistustukimuunnelmaa.

72 Vaikka mainittu vuoden 1999 suuntaviivojen aiheellisten toimenpiteiden hyväksyminen liittyi yksinomaan voimassa oleviin pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelmiin, tämä ei merkitse kuitenkaan sitä, että Freistaat Sachsen saattoi jättää ottamatta huomioon vuoden 1999 suuntaviivat, kun se niiden tultua voimaan 9.10.1999 ja Saksan liittotasavallan hyväksyttyä niihin liittyvät aiheelliset toimenpiteet myönsi taloudellisia etuja potentiaalisesti vaikeuksissa oleville yrityksille. Näin on myös siitä huolimatta, että mainitut edut täyttivät lähtökohtaisesti sellaisen alueen osalta voimassa olevan aluetukiohjelman edellytykset, joka on, kuten riidanalaisen päätöksen 10

perustelukappaleessa on huomautettu, EY 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukainen tukialue.

73 Tältä osin on huomautettava, että EY 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettu poikkeus, joka koskee aluetukia, edellyttää silloin, kun on kyse pelastamistuista, todellista rakennemuutossuunnitelmaa, jotta aluekehitystuen positiiviset vaikutukset voivat olla pysyviä (ks. vastaavasti asia C-305/89, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok., s. I-1603, 36 kohta) ja korvata kilpailun vääristymisen vaikutukset.

74 Myös vuoden 1999 suuntaviivojen, jotka komissio on voinut ottaa käyttöön EY 87 artiklan 3 kohdan soveltamisen osalta omaavansa laajan harkintavallan nojalla ja jotka sitovat sitä itseään (ks. vastaavasti asia T-171/02, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomio 15.6.2005, Kok., s. II-2123, 94 ja 95 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), 3 kohdasta ilmenee, että ”valtiontukien myöntäminen vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen konkurssilta ja niiden rakenneuudistusten edistämiseen voi – – olla oikeutettua ainoastaan tietyin edellytyksin”. Vuoden 1999 suuntaviivoissa ja etenkin niiden 17 kohdassa määrätään juuri tästä syystä velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle etukäteen valtion myöntämä tai takaama rahoitus taloudellisissa vaikeuksissa olevalle yritykselle, ja komissio ottaa juuri tätä ilmoitusta tutkiessaan huomioon EY 87 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa mainitut alueelliset näkökohdat, kuten näiden suuntaviivojen 19 ja 20 kohdasta ilmenee.

75 Edellä olevasta seuraa, että tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Saksan liittotasavallan olisi pitänyt ennen tuen myöntämistä suurelle yritykselle, joka oli vähintäänkin hankalassa taloudellisessa tilanteessa – eikä voida kieltää, etteikö tilanne olisi ollut tällainen Biria-konsernin osalta –selvittää, oliko kyseessä vaikeuksissa oleva yritys vuoden 1999 suuntaviivojen 4–6 kohdan arviointiperusteiden mukaan. Jos näin oli, kyseistä tukea koski velvollisuus ilmoittaa se erikseen.

76 Tästä seuraa myös, että kantajien väitteet siitä, että vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteestä on olemassa erityinen määritelmä hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman osalta, on hylättävä. Jos näet hyväksytään se, että vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteistä on olemassa erilaisia rinnakkaisia määritelmiä, tämä saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa vuoden 1999 suuntaviivojen mukaan vaikeuksissa oleva yritys voisi saada kuitenkin valtiontukea ilman ilmoittamisvelvollisuutta ja vuoden 1999 suuntaviivoja noudattamatta. Tällainen tilanne olisi kuitenkin ristiriidassa EY 87 artiklan 1 ja 3 kohdan ja EY 88 artiklan 3 kohdan systematiikan kanssa, sellaisena kuin se on esitetty vuoden 1999 suuntaviivoissa (ks. edellä 74 kohta).

77 Siltä osin kuin on kyse kantajien väitteistä, joiden mukaan vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa todetut seikat ovat liian epätarkkoja, jotta jäsenvaltio voisi käyttää niitä arvioidessaan suunnitellun tukitoimenpiteen yhteensoveltuvuutta voimassa olevan ohjelman kanssa, on huomautettava, että kuten komissio perustellusti korostaa, silloin kun tuensaajayrityksen tilanteen luonnehtiminen ei ole selvää, jäsenvaltion on ilmoitettava kyseinen toimenpide.

78 Niistä kantajien väitteistä, jotka perustuvat aiheellisen toimenpiteen E 16/94 arviointiperusteiden ja vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan arviointiperusteiden vertailuun ja siihen, että komission ja Saksan liittotasavallan välisessä kirjeenvaihdossa, jota on käyty vuoden 1999 suuntaviivojen antamisen jälkeen, on viitattu yksinomaan 5 kohdassa mainittuihin arviointiperusteisiin, on lisäksi huomautettava, että vuoden 1999 suuntaviivojen ja etenkin niiden 4 kohdan sanamuodosta (ks. edellä 3 kohta) ilmenee selkeästi, että pk-yrityksiä koskevat tukiohjelmat ovat ainoita edelleen hyväksyttyjä vaikeuksissa oleville yrityksille tarkoitettuja tukiohjelmia. Tästä seuraa myös, että sen arvioimiseksi, ovatko kyseiset yritykset vaikeuksissa, ensisijaisesti merkityksellisiä arviointiperusteita ovat vain vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa esitetyt tiukat arviointiperusteet. Jos mainittuja tiukkoja arviointiperusteita ei voida soveltaa, tuki on ilmoitettava erikseen. Vaikka komission ja Saksan liittotasavallan välisessä kirjeenvaihdossa, jota käytiin vuoden 1999 suuntaviivojen antamisen jälkeen, on siis voitu keskustella vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmästä, sellaisena kuin se ilmenee vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdasta, sen määrittelemiseksi, miten edelleen hyväksyttyjä tukiohjelmia on arvioitava, ei sen perusteella kuitenkaan voida päätellä, kuten kantajat näyttävät väittävän, että Saksan liittotasavalta

olisi hyväksynyt vain kyseisen määritelmän tai että se olisi hylännyt mahdollisuuden käyttää vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa olevaa yrityksen määritelmää muussa kuin pk-yrityksille tarkoitetun pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelman erityisessä asiayhteydessä.

79 Lopuksi on vielä tarkennettava, kuten komissio toteaa ja kuten 23.1.2006 päivätystä kirjeestä ilmenee, että Saksan liittotasavalta on kannattanut toimenpiteiden 2 ja 3 arvioimista vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan kannalta. Riidanalaisesta päätöksestä ja asiakirja-aineistosta ei myöskään ilmene, että Saksan liittotasavalta olisi vedonnut aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94 hallinnollisessa menettelyssä eivätkä kantajat edes väitä toisin.

80 Edellä olevasta seuraa, että koko komission ja Saksan liittotasavallan välillä ennen vuotta 1999 käyty kirjeenvaihto on jätettävä huomioon ottamatta. On myös hylättävä se aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 oleva vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen väitetysti suppeampi määritelmä, koska sillä ei ole merkitystä nyt käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisemisen kannalta.

81 Tämän perusteella komissio ei ole soveltanut virheellisesti yhteisön oikeutta eikä hyväksyttyä tukiohjelmaa arvioidessaan kyseisten yritysten tilannetta riidanalaisessa päätöksessä vuoden 1999 suuntaviivoissa esitettyjen arviointiperusteiden, mukaan lukien se, mitä niiden 6 kohdassa todetaan, eikä aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 esitettyjen arviointiperusteiden valossa.

82 Asioissa T-102/07 ja T-120/07 nostetuissa kanteissa esitetyt väitteet, jotka koskevat hyväksytyn tukiohjelman virheellistä soveltamista tältä osin, on siis hylättävä.

2. *Väitteet, jotka koskevat tuensaajayritysten luonnehtimista vaikeuksissa oleviksi yrityksiksi*

83 MB Immobilien ja MB System väittävät ensinnäkin, että toimenpiteen 1 edunsaajayritys Bike Systems ei ollut vaikeuksissa vuoden 2001 maaliskuussa. Koska hyväksytty tukiohjelma koskee valtiontakauksia ja toimenpide 1 on äänetön osakkuus (Stille Einlage), joka on myönnetty kyseisen asiayhteyden ulkopuolella, MB Immobilien ja MB System eivät riitauta sen osalta vuoden 1999 suuntaviivoihin sisältyvän vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän sovellettavuutta.

84 Freistaat Sachsen ja MB Immobilien molemmat väittävät toiseksi, että toimenpiteiden 2 ja 3 edunsaajayritykset eli Sachsen Zweirad ja Biria GmbH eivät olleet takauksia myönnettäessä aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 tarkoitetulla tavalla vaikeuksissa. Tältä osin edellä esitetystä arvioinnista ilmenee, että komissiolla oli oikeus nojautua riidanalaisessa päätöksessä vuoden 1999 suuntaviivoihin sisältyvään vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmään. Tästä seuraa, että väitteet siitä, että tuensaajayritykset eivät olleet vaikeuksissa aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 vahvistettujen arviointiperusteiden mukaan, on hylättävä tehottomina.

85 Freistaat Sachsen väittää kolmanneksi, että Sachsen Zweirad ei ollut vuoden 2003 maaliskuussa eikä Biria GmbH vuoden 2003 joulukuussa myöskään vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteissa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys.

86 MB Immobilien ja MB System väittävät lisäksi vastauksessaan toissijaisesti myös, että vaikka vuoden 1999 suuntaviivoja sovellettiin, Sachsen Zweiradin ja Biria GmbH:n osalta on katsottava, etteivät ne olleet vaikeuksissa. Tämä väite on kuitenkin jätettävä tutkimatta, koska sillä rikotaan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklaa ja työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, jonka mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden mainintojen on näet oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin. Oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenkäytön takaamiseksi on tarpeen, että ne oleelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat,

joihin kanne perustuu, ilmenevät ainakin yhteenvedonomaisesti mutta silti yhdenmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kanteen tekstistä (asia T-294/04, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, määräys 11.7.2005, Kok., s. II-2719, 23 kohta).

87 Tästä seuraa, että tutkinnassa, joka koskee arviointivirheitä, jotka komissio on mahdollisesti tehnyt soveltaessaan vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteita Sachsen Zweiradin ja Biria GmbH:n tilanteeseen, rajoitutaan tarkastelemaan ainoastaan Freistaat Sachsenin tältä osin esittämiä väitteitä.

88 Jäljempänä tutkitaan siis vuoden 1999 suuntaviivojen perusteella, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan yhtäältä Bike Systemsin olleen vuoden 2001 maaliskuussa vaikeuksissa ja toisaalta Sachsen Zweiradin olleen vuoden 2003 maaliskuussa ja Biria GmbH:n vuoden 2003 joulukuussa vaikeuksissa.

Kysymys siitä, oliko Bike Systems vaikeuksissa oleva yritys vuoden 2001 maaliskuussa

Asianosaisten lausumat

89 MB Immobilien ja MB System väittävät ensinnäkin, että riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappaleessa esitetyt perustelut sille, että Bike Systemsin katsottiin olevan vaikeuksissa oleva yritys, eivät vastaa vuoden 1999 suuntaviivoissa tarkoitettuja merkityksellisiä arviointiperusteita tai tunnusmerkkejä ja niissä on aukkoja. Komissio on itse todennut, että Bike Systems ei ollut konkurssissa, mutta se ei ole todennut mitään tuensaajayritysten taseesta eikä näin ollen mainittujen suuntaviivojen arviointiperusteista. Suppeasta rakenneuudistuksesta ei voida automaattisesti päätellä, että yrityksen tulevaisuudennäkymät ovat epävarmat, vaan tämän osalta olisi pitänyt esittää kattavampia toteamuksia. Komissio ei ole myöskään ottanut riittävästi huomioon

sitä, että Bike Systemsin oli ottanut haltuun vakaassa taloudellisessa tilanteessa oleva yritys. Koska omistaja vaihtui saneerausohjelman johdosta, komission olisi pitänyt tutkia yritystoiminnan jatkajan taloudellista painoarvoa voidakseen esittää pätevän näkemyksen yrityksen tulevaisuudennäkymistä. Lisäksi tappiot tai negatiivinen oma pääoma saattavat mutta niiden ei välttämättä tarvitse olla osoitus siitä, että yritys on vaikeuksissa, kuten vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteet osoittavat.

90 MB Immobilien ja MB System väittävät toiseksi, että komissio ei ole tarkastellut Biria GmbH:n 6.3.2001 päivättyä sitovaa takausilmoitusta (harte Patronatserklärung) (jäljempänä takausilmoitus) siitä huolimatta, että Saksan liittotasavalta oli vedonnut kyseisen asiakirjan olemassaoloon 31.1.2005 päivätyssä kirjeessä. Komission olisi pitänyt ottaa huomioon se, että gbb:llä oli äänetöntä osakkuutta koskevasta sopimuksesta syntyneiden velvoitteiden osalta Biria GmbH:n takaus ja että se saattoi tämän perusteella maksukyvyttömyystilanteessa esittää vaatimuksensa yritykselle, joka ei ollut vaikeuksissa oleva yritys. Komissio tunnustaa lisäksi sen, ettei se ole tutkinut takausilmoitusta, jonka Biria GmbH oli laatinut Bike Systemsin hyväksi, vaikka se oli tietoinen tästä seikasta. MB Immobilienin ja MB Systemin mukaan on tehtävä ero sitovien takausilmoitusten (harte Patronatserklärung) ja ei-sitovien takausilmoitusten (weiche Patronatserklärung) välillä. Sitovan takausilmoituksen osalta takaaja ei ole velallinen, jonka vastuu syntyy vasta päävelallisen vastuun jälkeen, vaan se on yhteisvastuullinen kanssavelallinen.

91 Tätä päättelyä ei kumoa se, että Saksan hallitus on 23.1.2006 päivätyssä kirjeessä esittänyt olevansa samaa mieltä niiden komission selitysten kanssa, joiden mukaan äänetöntä osakkuutta voidaan verrata pääomalainaan, johon liittyvä riski on vakuuksien puuttuessa suurempi kuin sellaiseen perinteiseen pankkilainaan liittyvä riski, joka on tarkoitettu investoinnin rahoittamiseen, joten tällaisen äänettömän osakkuuden tuoton on oltava huomattavasti suurempi kuin myöntämispäivänä voimassa ollut Euroopan unionin viitekorko. Kun komissio toteaa, ettei sillä ollut tämän abstraktin ilmoituksen perusteella mitään syytä tutkia enää yksityiskohtaisesti takausilmoituksen luonnehdintaa eikä esittää tältä osin kysymyksiä, se unohtaa, että se oli saanut

kyseisestä takauskirjeestä tiedon ja sillä oli siis tutkintavelvollisuus tai ainakin velvollisuus esittää jäsenvaltiolle kysymyksiä.

92 MB Immobilien ja MB System väittävät kolmanneksi, ettei komissio ole ottanut huomioon tarkastusketomusta, joka koskee 31.12.2002 tehtyä tilinpäätöstä ja Bike Systemsin tilivuodelta 2002 tehtyä toimintakertomusta (jäljempänä Bike Systemsin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskeva kertomus) ja josta se oli saanut tiedon ja jossa todettiin, että ”sen perusteella, miten varat on esitetty ja niitä on arvioitu taseessa 31.12.2002, voitiin lähteä siitä, että tulevaisuudennäkymät olivat myönteiset”. Komissio ei missään vaiheessa mainitse yritystoiminnan jatkajan maksukykyä. MB Immobilien ja MB System kiistävät komission väitteen, jonka mukaan Bike Systemsin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevalla kertomuksella ei ole mitään arvoa arvioitaessa tilivuotta 2001 koskevia päätöksiä. Komissio käyttää sitä paitsi itsekin tämän tyyppistä jälkikäteen esitettyä perustelua.

93 MB Immobilien ja MB System väittävät neljänneksi, että komission esittämiä väitteitä riidanalaisen päätöksen jälkeisiltä ajanjaksoilta ei voida käyttää riidanalaisen päätöksen perustelemiseen.

94 Komissio kiistää MB Immobilienin ja MB Systemin väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

95 Alustavasti on tarkennettava, että asiassa T-120/07 nostetusta kanteesta ilmenee, että MB Immobilienin ja MB Systemin toisen kanneperusteensa yhteydessä esittämät väitteet koskevat yhtäältä Bike Systemsin luonnehtimista vaikeuksissa olevaksi

yritykseksi ja toisaalta tukiosuuden ja erityisesti komission soveltaman korotuksen laajuuden määrittämistä.

96 Toimenpiteen 1 tukiosuuden määrittämisestä on todettava, ettei toisessa kanneperusteessa ole mitään tarkennuksia siihen väitteeseen nähden, jonka MB Immobilien ja MB System ovat esittäneet kyseisen kanneperusteen osalta asiassa T-120/07 nostetussa kanteessa ja jonka mukaan komissio ei ole ottanut riittävästi huomioon sitä, että korvauksella, jonka suuruus oli 600 peruspistettä viitekorkoa korkeampi, otetaan riittävästi huomioon vaikeuksissa olevan yrityksen maksukyvyttömyyteen liittyvä kasvanut riski. Väite on siis jätettävä tutkimatta edellä 86 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti. Asiassa T-120/07 nostetun kanteen kolmannessa kanneperusteessa, joka koskee perustelujen puuttumista, olevia väitteitä tukiosuuden määrittämisestä viitemarkkinakorkoon nähden tutkitaan jäljempänä riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttumista koskevia väitteitä tarkasteltaessa.

97 Asiassa T-120/07 nostetun kanteen toinen kanneperuste ja mahdollisten arviointivirheiden tutkinta koskevat siis vain kysymystä siitä, onko komissio tehnyt arviointivirheen katsoessaan, että Bike Systems oli toimenpidettä 1 myönnettäessä vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteiden nojalla vaikeuksissa oleva yritys.

98 Heti aluksi on todettava, että tutkinta, johon komission on ryhdyttävä, merkitsee monitahoisten taloudellisten tosiseikkojen ja olosuhteiden huomioon ottamista ja arviointia. Koska tuomioistuimet eivät voi korvata monitahoisia taloudellisia tosiseikkoja ja olosuhteita koskevalla omalla arvioinnillaan komission suorittamaa arviointia, unionin yleisen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan on näin ollen rajoituttava sen tarkistamiseen, että menettelyä ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä on noudatettu, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että tosiseikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin (ks. yhdistetyt asiat T-111/01 ja T-133/01, Saxonia Edelmetalle ja ZEMAG v. komissio, tuomio 11.5.2005, Kok., s. II-1579, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Siltä osin kuin on kyse Bike Systemsin tilanteesta vuoden 2001 maaliskuussa on huomautettava komission toteavan riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappaleessa seuraavaa:

”Bike Systems oli – – juuri selviytynyt maksukyvyttömyystilanteesta saneeraussuunnitelman turvin. Sen tulevaisuudennäkymät olivat epävarmat, sillä siinä toteutettiin vain suppea rakenneuudistus. Tilikauden 2001 taseen mukaan yritys tuotti kyseisenä vuonna edelleen tappiota. Sen oman pääoman määrä oli edelleen miinuksella, mutta piilovarausten ansiosta tämä ei johtanut maksukyvyttömyyteen. Bike Systems olisi tämän vuoksi pitänyt katsoa tuolloin vaikeuksissa olevaksi yritykseksi.”

100 Bike Systemsin tilanteen tarkastelu perustuu siis saneeraussuunnitelman olemassaoloon, Bike Systemsin rakenneuudistuksen suppeuteen, jonka perusteella sen tulevaisuudennäkymät olivat epävarmat, tappioihin, joihin vuoden 2001 taseessa viitataan, ja omaan negatiiviseen pääomaan.

101 MB Immobilien ja MB System väittävät ensinnäkin, että mainittuja tekijöitä ei ole mainittu vuoden 1999 suuntaviivoissa eikä niillä tueta oikeudellisesti riittävällä tavalla sitä komission päätelmää, jonka mukaan Bike Systems oli vaikeuksissa.

102 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

103 Vuoden 1999 suuntaviivojen arviointia koskevista puitteista on näet huomautettava, että niiden 4 kohdassa vain todetaan yleisesti, että yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa silloin, kun yritys ei pysty omilla taikka omistajilta/osakkailta tai luotonantajilta saaduilla varoilla pysäyttämään tappiollista kehitystä, joka johtaa lähes varmasti yrityksen loppumiseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen.

104 Lisäksi vuoden 1999 suuntaviivojen 5 ja 6 kohdan sanamuodosta ilmenee, että vaikka yritys katsotaan ”joka tapauksessa” vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, jos se on menettänyt huomattavan osan osakepääomastaan, mikään ei estä yritystä kuitenkaan osoittamasta kyseisessä 6 kohdassa lueteltujen kaltaisilla muilla seikoilla, että se on vuoden 1999 suuntaviivojen tarkoittamalla tavalla taloudellisissa vaikeuksissa, vaikka se ei ole menettänyt huomattavaa osaa osakepääomastaan (ks. vastaavasti ja analogisesti asia T-349/03, Corsica Ferries France v. komissio, tuomio 15.6.2005, Kok., s. II-2197, 185 kohta).

105 Tästä oikeuskäytännöstä voidaan päätellä yhtäältä, että huomattavan osan menettäminen osakepääomasta on sellainen hyvin vakava tekijä, joka osoittaa, että yritys on vaikeuksissa, ja toisaalta, että on olemassa tietty määrä taloudellisia tekijöitä, joita ei ole lueteltu tyhjentävästi vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa (ks. sanan ”kaltaisilla” käytöstä edellä 104 kohdassa mainittu asia Corsica Ferries France v. komissio, tuomion 185 kohta) ja jotka voivat samoin olla osoituksena tällaisesta tilanteesta, vaikka yritys ei olisikaan menettänyt huomattavaa osaa osakepääomastaan tai se ei olisikaan maksukyvytön vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

106 Käsiteltävässä asiassa riidanalaisessa päätöksessä vedotaan negatiiviseen omaan pääomaan, jota voidaan, toisin kuin MB Immobilien ja MB System väittävät, pitää vahvana osoituksena yrityksen taloudellisesti vaikeasta tilanteesta jopa vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa mainituista erityisistä olosuhteista riippumatta.

107 Siinä mainitaan myös muita seikkoja, kuten muun muassa tappioiden jatkuminen toimenpiteen 1 vuoden aikana. Vaikka tätä viimeksi mainittua tekijää ei ole mainittu 6 kohdassa olevassa luettelossa, joka ei ole tyhjentävä ja jossa puhutaan tappioiden kasvusta, sen merkitystä ei voida kuitenkaan kieltää yrityksen taloudellista tilannetta arvioitaessa siltä osin kuin se liittyy tilanteeseen, joka vallitsi ennen tuen myöntämistä tai tukea myönnettäessä, mitä MB Immobilien ja MB System eivät kiistä.

108 Saneeraussuunnitelman olemassaolon osalta MB Systemin ja komission vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-120/07 esittämiin kirjallisiin

kysymyksiin antamista selityksistä ilmenee, että Saksan oikeuden mukaisella velkasaneerausmenettelyllä pyritään maksukyvyttömän yrityksen elvyttämiseen silloin, kun konkurssi voidaan vielä välttää, ja se edellyttää saneerausohjelman esittämistä.

109 Tältä osin on huomautettava, että vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan c alakohdassa viitataan yhtenä sellaisena tekijänä, joka osoittaa, että yritys on joka tapauksessa katsottava vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, siihen, että yritys täyttää ”kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yhtiön asettamiselle yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi”. Bike Systemsin tilanne vuoden 2001 maaliskuussa ei tosin vastannut mainitussa 5 kohdan c alakohdassa kuvattua tilannetta, koska se ei ollut enää maksukyvyttömyysmenettelyssä. Kuten komissio on vastauksessaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin ja suullisessa käsittelyssä vahvistanut, se katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että Bike Systems oli saneeraussuunnitelman avulla pystynyt irtautumaan maksukyvyttömyystilanteesta, mutta sen tilanne oli edelleen herkkä etenkin sen vuoksi, että sen rakenneuudistus oli suppea, mikä otettiin huomioon vaikeuksia osoittavana seikkana vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan nojalla.

110 Kyseisen rakenneuudistuksen laajuudesta on tämän jälkeen todettava, että vaikka MB System myöntää, että Bike Systemsin alkuperäinen rakenneuudistus oli suppea siinä mielessä, että yhtiö oli saatava mahdollisimman pian pois maksukyvyttömyysmenettelystä, jotta sen toimintaa voitiin jatkaa, ja että kyse oli siis olennaisesti velkojen maksamisesta, se väittää, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon se, että sellaisen yrityksen tilanne, joka ei ole enää maksukyvyttömyysmenettelyssä, on rinnastettavissa uuden yhtiön tilanteeseen, koska sillä ei ole enää velkoja. MB System katsoo lisäksi, että velkojat uskoivat Bike Systemsin elpymiseen, koska ne olivat hyväksyneet saneeraussuunnitelman. Se huomauttaa, että koska Biria-konserni oli markkinoiden toiseksi suurin, Bike Systemsillä oli, sen jälkeen kun Biria-konserni oli ottanut sen haltuunsa, täysin erilaiset taloudennäkymät.

111 MB Immobilienin ja MB Systemin mainitsemista tekijöistä huolimatta on todettava, että Bike Systemsiä koskeva maksukyvyttömyysmenettely päätettiin vasta vuoden 2000 joulukuussa eli vasta kolme kuukautta ennen toimenpiteen 1 myöntämistä. Tässä tilanteessa, ja kun otetaan huomioon se, että kyse oli olennaisilta osin velkojen uudelleenjärjestelystä ilman suurempia toiminnallisia muutoksia, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että komissio on voinut päätellä ilmeistä arviointivirhettä tekemättä, että Bike Systemsin tilanne vuoden 2001 maaliskuussa oli edelleen herkkä ja

että sen tulevaisuudennäkymät olivat epävarmat huolimatta siitä, että pankit olivat saattaneet ilmaista uskovansa mainittuihin tulevaisuudennäkymiin.

112 Siitä väitteestä, jonka mukaan huomioon ei ole otettu sitä, että Bike Systemsin yritystoiminnan jatkaja oli vakaassa taloudellisessa tilanteessa, ja jossa viitataan, kuten unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin annetusta vastauksesta ilmenee, Bike Systemsin liittämiseen Biria-konserniin rakennemuutoskauden aikana, on todettava, että MB Immobilienin ja MB Systemin väitettä ei ole tuettu paljoakaan eivätkä nämä selitä etenkään sitä, mitä hallinnollisen menettelyn aikana esitettyjä nimenomaisia seikkoja komissio ei olisi ottanut huomioon. Näin ollen suullisessa käsittelyssä unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen annetussa vastauksessa tehty viittaus Biria-konsernin markkina-asemaan ei voi tältä osin riittää, ja väite on näin ollen jätettävä tutkimatta edellä 86 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti. Kuten komissio väittää, juuri Bike Systems eikä ostaja oli joka tapauksessa toimenpiteeseen 1 liittyvän korvauksen velallinen, eikä voida pitää varmana, että yritystoiminnan jatkaja tukee tytäryhtiötään tällaisen velan suorittamiseksi.

113 MB Immobilien ja MB System väittävät toiseksi, että komission olisi pitänyt tarkastella takausilmoitusta.

114 Tältä osin on muistutettava, että täyttääkseen yhteistyövelvollisuutensa komissiota kohtaan asianomaisen jäsenvaltion on toimitettava kaikki tiedot, joiden perusteella tämä toimielin voi varmistaa, että jäsenvaltion hakeman poikkeuksen edellytykset täyttyvät (ks. asia T-17/03, Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. komissio, tuomio 6.4.2006, Kok., s. II-1139, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

115 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön toimen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa toimen toteuttamisen ajankohtana, ja komission arviointeja on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa sen arvioidessa

asiaa (ks. edellä 114 kohdassa mainittu asia Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. komissio, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

116 Kun komissio on kehottanut niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, sitä ei voida arvostella siitä, ettei se ole ottanut huomioon sellaisia mahdollisia tosiseikkoja, jotka sille olisi voitu esittää mutta joita sille ei ole esitetty hallinnollisessa menettelyssä, koska komissiolla ei ole viran puolesta velvollisuutta tutkia ja arvioida, mitkä ovat ne seikat, jotka sille olisi voitu esittää (ks. edellä 114 kohdassa mainittu asia Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke v. komissio, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Käsiteltävässä asiassa on todettava, ettei takausilmoitusta ole toimitettu komissiolle hallinnollisen menettelyn aikana. On kuitenkin totta, että Saksan liittotasavalta on maininnut sen olemassaolosta 31.1.2005 päivätyssä kirjeessä seuraavaa sanamuotoa käyttäen:

”Biria-konsernin muodostaman strategisen liittoutuman (erityisesti materiaalien ostojen ja toimitusten keskittämisen) johdosta on voitu katsoa, että Bike Systemsin tulevaisuudennäkymät olivat myönteiset ja että sen rakenneuudistus menestyisi. [Sachsen Zweiradilta] ja Biria BmbH:lta [äänettömän osakkuuden] suorittamisen yhteydessä edellytetyllä takausilmoituksella oli tarkoitus varmistaa se, että kyseiset yritykset tukisivat aktiivisesti Bike Systemsin tulevaisuutta.”

118 Tältä osin on korostettava, että kuten komissio väittää, sen, että Saksan liittotasavalta on yhdessä ainoassa virkkeessä ilmoittanut, että kyseisen yhtiön rahoittamiseen liittyen oli olemassa emoyhtiöltä saatu jatkuvaa avustamista koskeva takuu, ei tarvitse välttämättä merkitä sitä – jollei tueksi esitetä muita todisteita esimerkiksi takausilmoituksen laatijan taloudellisesta tilanteesta toimenpiteen 1 toteuttamisajankohtana –, että Bike Systemsiä oli tarkasteltava eri tavoin tulevaisuudessa tai että sen tulevaisuudennäkymät olivat muuttuneet. Komission olisi joka tapauksessa pitänyt saada

kyseinen alkuperäinen asiakirja haltuunsa voidakseen arvioida takausilmoituksen sitovuutta.

119 Yhteenvetona on todettava, että kuvatun kaltaisissa käsiteltävään asiaan liittyvissä olosuhteissa komission tehtävänä ei edellä 114–116 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti ollut pyytää Saksan liittotasavallalta selityksiä takausilmoituksen vaikutuksesta Bike Systemsin taloudelliseen tilanteeseen. On siis pääteltävä, ettei komissio ole syyllistynyt lainvastaisuuteen, vaikka se ei ole myöhemmin tutkinut 31.1.2005 päivättyyn kirjeeseen sisältyvää viittausta takausilmoitukseen.

120 Siltä osin kuin kolmanneksi on kyse siitä, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole otettu huomioon Bike Systemsin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevaa kertomusta, on selvää, että Bike Systemsin taloudellinen tilanne vuonna 2002 ei ollut merkityksellinen toimenpiteen 1 lainmukaisuuden arvioimiseksi vuoden 2001 maaliskuussa. Oikeuskäytännössä tarkennetaan tältä osin selkeästi, että kysymys siitä, onko toimenpidettä pidettävä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, on ratkaistava kyseisen toimenpiteen toteuttamishetkellä vallinnut tilanne huomioon ottaen. Jos näet komissio ottaisi huomioon myöhemmät seikat, se suosisi sellaisia jäsenvaltioita, jotka jättävät noudattamatta velvollisuuttaan ilmoittaa suunnitteluvaiheessa sellaisesta tuesta, joka niillä on tarkoitus myöntää (ks. vastaavasti asia T-152/99, HAMSA v. komissio, tuomio 11.7.2002, Kok., s. II-3049, 53 kohta).

121 Komission Bike Systemsin tilanteeseen vuosina 2002 ja 2003 ja niihin olosuhteisiin, joissa toimenpide 1 päättyi vuonna 2005, tekemien viittausten osalta on neljänneksi todettava, etteivät ne ole merkityksellisiä riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden toteamisen kannalta samoista syistä, jotka on esitetty edellä 120 kohdassa.

122 Edellä olevasta seuraa, että riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappaleessa mainitut tekijät ovat vuoden 1999 suuntaviivojen mukaisia ja että komissio ei ole tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä päätellessään, että Bike Systems oli vaikeuksissa vuoden 2001 maaliskuussa.

Kysymys siitä, oliko Sachsen Zweirad vuoden 2003 maaliskuussa ja Biria GmbH vuoden 2003 joulukuussa vaikeuksissa oleva yritys

123 Freistaat Sachsen esittää yhtäältä yleisiä väitteitä, jotka liittyvät toimenpiteiden 2 ja 3 edunsaajayritysten tilanteen arvioimiseen, ja toisaalta katsoo, että mainittua arviointia näiden yritysten osalta tehtäessä on tehty ilmeisiä virheitä.

Toimenpiteiden 2 ja 3 edunsaajayritysten tilanteen arviointi

– Asianosaisten lausumat

124 Freistaat Sachsen väittää, että komissio tyytyy riidanalaisen päätöksen 66–78 perustelukappaleessa vain luettelemaan joitakin vaikeuksissa oleville yrityksille tyypillisiä ”tunnusmerkkejä” viittaamalla vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohtaan, jossa niiden yritysten ryhmä, joita voidaan tukea pelastamis- ja rakenneuudistustuilla, laajennetaan yrityksiin, jotka eivät täytä 5 kohdassa mainittuja edellytyksiä. Vaikeuksissa olevat yritykset, jotka ovat maksukyvyttömiä, jos valtio ei puutu tilanteeseen, täyttävät yleensä suuntaviivojen 6 kohdassa luetellut ”tunnusmerkit” tai ainakin jotkin niistä. Joidenkin näiden ”tunnusmerkkien” täyttäminen ei kuitenkaan riitä sen toteamiseksi, että yritys on sellaisissa vaikeuksissa, että se syrjäytyisi markkinoilta ilman valtiontukea.

125 Freistaat Sachsen katsoo lisäksi, että komission käytäntö on suunnaltaan vastakkainen. Komissio ei sen mukaan tyydy niiden yritysten osalta, jotka eivät täytä vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan edellytyksiä, viimeisimmissä päätöksissään toteamaan joitakin ”tunnusmerkkejä”.

126 Komissio on lisäksi yliarvioinut harkintavaltansa laajuuden. Se ei voi korvata omalla arvioinnillaan tuen myöntäneen viranomaisen arviointia, sillä hyväksyessään tukiohjelman komissio on antanut jäsenvaltiolle tiettyä liikkumavaraa. Näin ollen sille vielä EY 88 artiklan 1 kohdan nojalla kuuluvana tehtävänä on yksinomaan valvoa pysyvästi sitä, miten hyväksyttyä tukiohjelmaa sovelletaan. Freistaat Sachsen katsoo siis, että arvioinnin, jonka jäsenvaltion viranomainen tai elin tukea myöntäessään tekee on oltava ilmeisen virheellinen päätöksen tekohetkellä (eikä niiden tietojen perusteella, jotka komissio saa myöhemmin haltuunsa mainitun valvonnan aikana), jotta hyväksytty tukiohjelma ei saisi aikaan vaikutustaan.

127 Freistaat Sachsen väittää lisäksi, että harkintavalta päättää, voidaanko yritystä pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä vai ei, on suppeampi aluetukiohjelmien kuin pelastamis- ja rakenneuudistustukiohjelmien yhteydessä. Näiden viimeksi mainittujen osalta kilpailua rajoittava vaikutus perustuu siihen, että vaikeuksissa olevaa yritystä suositaan muihin yrityksiin nähden. Aluetukien osalta sitä vastoin vaikeuksissa olevaa yritystä kohdellaan huonommin kuin muita yrityksiä, jotka saavat aluetukia samaan hankkeeseen.

128 Freistaat Sachsen katsoo tässä yhteydessä, että myös vuoden 1999 suuntaviivojen 5 ja 6 kohdassa olevia arviointiperusteita on tarkasteltava eri tavoin. Kyseisen 5 kohdan edellytyksiä on mahdollista valvoa, kun taas mainitussa 6 kohdassa luetellut ”tunnusmerkit” saattavat ilmetä sekä vaikeuksissa olevien yritysten tilanteessa että sellaisten yritysten tilanteessa, jotka eivät ole vaikeuksissa. Jos yritys näin ollen täyttää vain tietyt näistä ”tunnusmerkeistä”, ei voida katsoa osoitetuksi, että tuen myöntäneen viranomaisen arviointi, jonka mukaan yritys ei ole vaikeuksissa oleva yritys, on ilmeisen virheellinen. Kun otetaan huomioon se, että 5 kohdan edellytykset ja suurin osa 6 kohdan ”tunnusmerkeistä” eivät olleet täyttyneet näiden kahden yrityksen osalta kyseisenä ajankohtana, se riidanalaisessa päätöksessä tehty toteamus, jonka mukaan tietyt ”tunnusmerkit” olivat täyttyneet, ei missään tapauksessa riitä perustelemaan jälkeenpäin sitä, miksei hyväksyttyä tukiohjelmaa sovellettu.

129 Freistaat Sachsenin mukaan se komission väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 104 kohdassa mainitussa asiassa Corsica Ferries France vastaan komissio antamassaan tuomiossa katsonut, että kahden seikan olemassaolo eli tappioiden ja velkojen kasvu riitti swen olettamiseen, että yritys on vaikeuksissa, on virheellinen, koska kyseisessä oikeudenkäyntiasiassa oli kyse päätöksestä, jossa komissio oli myös todennut, että vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan edellytykset olivat täyttyneet. Edellä mainitusta kahdesta seikasta ei lisäksi nimenomaan ollut kyse Sachsen Zweiradin osalta vuoden 2003 maaliskuussa eikä Biria GmbH:n osalta vuoden 2003 joulukuussa.

130 Komissio ei myöskään ole arvioinut asianmukaisesti vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa esitettyjä perusteita. Saksan liittotasavalta on näet muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevissa huomautuksissaan toimittanut komissiolle taulukon, josta ilmenee, että mainitut perusteet eivät olleet täyttyneet. Tämä taulukko koski ensinnäkin Sachsen Zweiradin tilannetta, kun otetaan huomioon se, että kyseiselle yritykselle oli aiheutunut tappioita vuosina 2001 ja 2002, mutta sen jälkeen kun Biria AG (aikaisempi nimi) oli ottanut sen haltuunsa, se oli ruvennut tekemään taas voittoa vuonna 2003 (Biria GmbH:na). Suuntaviivojen 6 kohdan arviointiperusteet perustuvat negatiiviseen kehitykseen (tappioiden kasvu, varastojen kasvu, tulorahoituksen pienentyminen, lisääntyvä velkaantuminen, rahoituskulujen nousu, nettovarallisuuden heikentyminen tai sen menettäminen). Saksan liittotasavallan toimittama taulukko osoittaa kuitenkin, että tilanne parani vuonna 2003 eikä mitään näistä seikoista enää esiintynyt. Kysymys taloudellisen kehittymisen suunnasta on ratkaiseva tutkittaessa yritystä vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan arviointiperusteiden kannalta. Maksukykyinen yritys, jolla on vielä käytössään yli puolet omista varoistaan tai joka on menettänyt vähemmän kuin neljäsosan niistä viimeisten kahdentoista kuukauden aikana, ei täytä mainittujen suuntaviivojen 5 kohdassa tarkoitettuja vaikeuksissa olevan yrityksen arviointiperusteita. Omien varojen menettäminen ei näin ollen voi riittää täyttämään arviointiperustetta, joka liittyy vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan mukaisiin tappioihin, ja luonnehtimaan yrityksen vaikeuksissa olevaksi yritykseksi silloin, kun 5 kohdassa vahvistetut kynnysarvot eivät ole täyttyneet. Sitä vastoin myös taloudellisen tilanteen on pitänyt selvästi huonontua. Komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä tunnustanut, että asianomaisten yritysten taloudellinen tilanne oli todellisuudessa parantunut vuoden 2001 jälkeen.

131 Sen komission väitteen osalta, jonka mukaan vuoden 1999 suuntaviivoissa tarkoitetun vaikeuksissa olevan yrityksen varsinainen määritelmä on esitetty suuntaviivojen 4 kohdassa, Freistaat Sachsenin mukaan riittää, kun todetaan, ettei komissio ole soveltanut kyseistä määritelmää riidanalaisessa päätöksessä. Lisäksi on korostettava, ettei tästä arviointiperusteesta ilmene, että yritystä on pidettävä vaikeuksissa olevana heti kun se ei pysty keräämään omia varoja tai lainavaroja taloudellisen tilanteensa parantamisen kannalta välttämättömiin hankkeisiin. Tämä ilmenee Freistaat Sachsenin mukaan etenkin komission asiakirjasta SEC (2005) 795, jonka otsikkona on ”Valtiontuen toimintasuunnitelma – Valtiontukien vähentäminen ja tarkempi kohdentaminen: komission suunnitelma valtiontuen uudistamiseksi vuosina 2005–2009” (jäljempänä toimintasuunnitelma), jonka mukaan tällainen tilanne voi myös olla selitettävissä markkinahäiriöillä. Hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelmaa voidaan soveltaa ainoastaan silloin, kun hankkeelle ei voida löytää muuta rahoitusta, ja näin on myös sellaisten yritysten osalta, jotka eivät ole vaikeuksissa. Kyseisen aluetukivälineen soveltamisesta vuodesta 1993 lukien saatu kokemus on osoittanut, että yritykset, joilla ei ole taloudellisia vaikeuksia, tarvitsevat kuitenkin osavaltion takauksen hankkeidensa toteuttamiseksi. Näin on esimerkiksi silloin, kun niiden tavanomainen pankki järjestää uudelleen portfolionsa ja vetäytyy rahoituksesta.

132 Komissio kiistää Freistaat Sachsenin väitteet.

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

133 Edellä 103–105 kohdassa tehdystä arvioinnista ilmenee, että vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa on luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä tekijöistä, joita voidaan käyttää sen osoittamiseen, että yritys on vaikeuksissa, vaikkei olekaan kyse niistä suuntaviivojen 5 kohdassa mainituista tilanteista, joita ovat yhtiöpääoman huomattava aleneminen tai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen ja joista mainitun 5 kohdan mukaan seuraa joka tapauksessa, että yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa. Toisin kuin Freistaat Sachsen väittää, vuoden 1999 suuntaviivojen yhteydessä on siis mahdollista katsoa tiettyjen 6 kohdassa mainittujen seikkojen perusteella tai jopa muiden seikkojen perusteella, että yritys on sellaisissa vaikeuksissa, että sen toiminnan jatkuminen vaarantuu, jos viranomaiset eivät puutu siihen.

134 Lisäksi siltä osin kuin on kyse niistä rinnastuksista, jotka Freistaat Sachsen pyrkii esittämään muihin valtiontukimenettelyihin, on huomautettava, että sellaisen komission päätöksen lainmukaisuutta, jossa todetaan, että uusi tuki ei täytä kyseisen poikkeuksen soveltamisedellytyksiä, on arvioitava ainoastaan EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla eikä komission aiemman päätöskäytännön kannalta, edellyttäen, että tällaisen päätöskäytännön olemassaolo osoitetaan (ks. edellä 74 kohdassa mainittu asia Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomion 177 kohta. Vertaamiset muihin valtiontukimenettelyihin eivät siis ole merkityksellisiä selvitettäessä sitä, onko olemassa vähimmäismäärä perusteita, joiden on täytyttävä vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan tarkoituksessa, kun otetaan huomioon se, onko omaa pääomaa menetetty suuntaviivojen 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla vai ei.

135 Siltä osin kuin on kyse Freistaat Sachsenin tekemästä viittauksesta edellä 104 kohdassa mainitussa asiassa Corsica Ferries France vastaan komissio annettuun tuomioon, on korostettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on mainitun tuomion 191 kohdassa todennut, että kyseisen yrityksen tappioiden ja rahoitusvelkojen määrä ovat perusteita, jotka ovat jo yksinään omiaan osoittamaan, että yritys on vaikeuksissa oleva yritys. Tästä ei voida kuitenkaan päätellä, että on olemassa tietty vähimmäismäärä perusteita, joiden on täytyttävä, jotta yritys voidaan luonnehtia vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tältä osin tekemä arviointi oli ominainen kyseisen tapauksen tosiseikoille ja muille seikoille. Tästä ilmenee kuitenkin, ettei ole tarpeen, että kaikki vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa luetellut arviointiperusteet täyttyvät, jotta yrityksen voidaan katsoa olevan vaikeuksissa vuoden 1999 suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla.

136 Lisäksi siltä osin kuin on kyse siitä Freistaat Sachsenin väitteestä, jonka mukaan komission harkintavalta on erilainen hyväksytyn tukiohjelman osalta, edellä 62 kohdassa on huomautettu, että komission tekemä tutkimus tuen yhteensoveltuvuudesta tukiohjelman kanssa ei ole sellainen aloite, joka ylittää sen toimivallan. Koska vaikeuksissa olevat yritykset on suljettu hyväksytyn tukiohjelman aluetukimuunnelman ulkopuolelle ja koska niiden määritelmästä on säännökset vuoden 1999 suuntaviivoissa, kuten myös tämän tuomion 58–81 kohdassa tähän tapaukseen sovellettavan oikeudellisen kehyksen arvioinnista ilmenee, komissiolla oli oikeus tarkastaa, oliko vuoden 1999 suuntaviivoja sovellettu esillä olevassa asiassa asianmukaisesti. Väitteet, jotka koskevat sitä, että komissiolla on mahdollisesti aluetukien osalta suppeampi harkintavalta kuin rakenneuudistustukien osalta, on hylättävä samoista syistä.

137 Tämän jälkeen on todettava sen Freistaat Sachsenin väitteen osalta, jonka mukaan silloin kun ei ole kyse tilanteesta, jossa omia varoja on menetetty ja jota kuvataan vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa, kehityssuunnan on osoitettava olevan suuntaviivojen 6 kohdan arviointiperusteiden avulla kielteinen, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että suuntaviivoissa annettu merkitys kehityssuuntaa osoittaville tunnusmerkeille ei välttämättä tee muuntyyppisistä tunnusmerkeistä merkityksettömiä. Tällaiset tunnusmerkit voivat kuitenkin olla merkityksellisiä ainoastaan silloin, kun niiden perusteella voidaan todeta kohdatun todellisia ja toteennäytettyjä vaikeuksia (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 74 kohdassa mainittu asia Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomion 111 kohta). Tästä seuraa, että vaikka kielteistä kehityssuuntaa osoittavat tunnusmerkit ovat tosin erityisen merkityksellisiä sen toteamiseksi, onko yritys vaikeuksissa, vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdan arviointiperusteiden muotoilusta ei voida kuitenkaan päätellä minkäänlaista komissiolle kuuluvaa velvollisuutta osoittaa negatiivisen kehityssuunnan olemassaolo, kunhan komissio osoittaa oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, että kyse on yhtiöstä, jonka toiminnan jatkuminen vaarantuu, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen.

138 Lopuksi on todettava Freistaat Sachsenin toimintasuunnitelmaan tekemän viittauksen osalta, että mainitussa asiakirjassa suositellaan turvautumaan useammin taloudelliseen lähestymistapaan valtiontukien alalla ja siinä todetaan, että yksi keskeinen tekijä tältä osin on markkinahäiriöiden analysointi ja että tällaiset häiriöt saattavat vaikuttaa siihen, että markkinat eivät kykene saavuttamaan yhteisen edun mukaisia tavoitteita (toimintasuunnitelman 22 ja 23 kohta). On kuitenkin todettava, että nämä lausumat ovat hyvin yleisiä eivätkä ne liity mitenkään vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmään. Niillä ei millään tavalla vahvisteta sitä Freistaat Sachsenin näkemystä, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomioon se, että yrityksen maksuvalmiusongelmat voivat olla yhteydessä tiettyihin kasvuvaiheen kaltaisiin taloudellisiin tekijöihin, jotka eivät ole jatkuvia. Tämä väite on siis hylättävä.

139 Tästä seuraa, että kaikki Freistaat Sachsenin esittämät väitteet niiden arviointia koskevien yleisten puitteiden osalta, joita komissio on soveltanut tarkastellessaan, olivatko kyseiset edunsaajayritykset vaikeuksissa, on hylättävä.

Sachsen Zweiradin tilanteen arvioiminen

– Asianosaisten lausumat

140 Freistaat Sachsenin mukaan Sachsen Zweiradin osalta ei ollut tappioiden kasvua vuoden 2003 maaliskuussa. Se myöntää, että Sachsen Zweiradilla oli ollut tappioita vuosina 2001 ja 2002, mutta nämä tappiot ovat jo vähentyneet vuosien 2001 ja 2002 välisenä aikana 1 275 000 eurosta 733 000 euroon. Kun toimenpide 2 myönnettiin, vuodelle 2003 odotettiin positiivista vuositulosta. Lisäksi aikaisempien vuosien voitot eivät ole menneet tappioiden kattamiseen. Sachsen Zweiradin positiivinen oma pääoma on säilynyt muuttumattomana. Lisäksi vuosien 2001 ja 2002 välisenä aikana sen liikevaihto on laskenut 13,8 prosentilla 51 miljoonaan euroon sen vuoksi, että potentiaaliset ostajat olivat Saksassa erittäin varovaisia huonon suhdanteen jatkumisen vuoksi. Vuoden 2003 tilivuoden osalta yhtiö aikoi kasvattaa uudelleen liikevaihtoaan, ja kyseistä suunnitelmaa pidettiin realistisena, koska yhtäältä ostajien maltti aikaisemman ajanjakson aikana johti eron umpeen kuromisen tarpeeseen ja toisaalta kymmenen suurinta Sachsen Zweiradin asiakasta oli jo ennen vuoden alkua tehnyt sitovia tilauksia liikevaihdoltaan yli 30 miljoonan euron edestä. Liikevaihdon laskeminen ei siis ollut pitkäaikaista. Freistaat Sachsen väittää, että vaikka komissio on todennut kahden edellä mainitun tunnusmerkin olleen olemassa, se ei kuitenkaan ole tarkastellut niiden syitä eikä tutkinut niiden vaikutuksia yrityksen kehittymiseen. Ilman tällaista tutkintaa kyseisten tunnusmerkkien perusteella ei voida päätellä mitään siitä, onko yritys vaikeuksissa vai ei.

141 Komissio vetoaa Freistaat Sachsenin mukaan lisäksi maksuvalmiusongelmiin, vaikkei kyseisiä ongelmia voida rinnastaa maksuvaikeuksiin. Komissio itse selittää, että ulkoiseen rahoitukseen on turvauduttava yrityksen kasvun varmistamiseksi ja siihen liittyvän käyttöpääoman perustamiseksi. Vaikeudet saada rahoitusta markkinoiden kasvattamiseen ei kuitenkaan voi merkitä sitä, että yritys voidaan luonnehtia vaikeuksissa olevaksi yritykseksi. Tämä pätee myös tarkastuskertomuksessa, joka koskee 31.12.2002 tehtyä tilinpäätöstä ja Sachsen Zweiradin tilivuodelta 2002 tehtyä toimintakertomusta (jäljempänä Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskeva kertomus), mainittuun tarpeeseen järjestää rahoitus kokonaisvaltaisesti uudelleen yrityksen kustannusten vähentämiseksi ja sen mahdollistamiseksi, että yritys voi tehdä suunnitelmansa turvallisesti pitkällä aikavälillä. Luottojen jatkuva lyhytkestoisuus merkitsee ennen kaikkea riskiä kustannusten alalla, eikä se ole välitön osoitus

olennaisista vaikeuksista. Lisäksi Sachsen Zweiradille aiheutuneet korkokulut ovat alentuneet (2 miljoonasta eurosta vuonna 2001 1,8 miljoonaan euroon vuonna 2002) siten, ettei odotettavissa ollut enää mitään maksuvaikeuksia tämän korkorasituksen vuoksi, jos takaus myönnetään.

142 Komissio kiistää Freistaat Sachsenin väitteet.

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

143 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on laaja harkintavalta EY 87 artiklan 3 kohdan soveltamisessa. Koska tuomioistuimet eivät voi korvata omalla monitahoisia taloudellisia tosiseikkoja ja olosuhteita koskevalla arvioinnillaan komission suorittamaa arviointia, unionin yleisen tuomioistuimen harjoittama valvonta kohdistuu välttämättä ainoastaan siihen, että menettelyä ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä on noudatettu, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että tosiseikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (ks. asia T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies v. komissio, tuomio 12.9.2007, Kok., s. II-2911, 150 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

144 Esillä olevassa asiassa riidanalaisessa päätöksessä todetaan toimenpiteestä 2 ja Sachsen Zweiradin tilanteesta vuoden 2003 maaliskuussa seuraavaa:

”(66) [Saksan liittotasavallan] näkemyksen mukaan [Sachsen Zweirad] ei täyttänyt mitään [vuoden 1999] suuntaviivoissa tarkoitettuja, vaikeuksissa olevan yrityksen tunnusmerkkejä. Komissio huomauttaa, että [vuoden 1999] suuntaviivojen 6 kohdassa mainitut vaikeuksissa olevan yrityksen tyypilliset tunnusmerkit tarjoavat vain viitteitä siitä, milloin yritystä voidaan kohdella vaikeuksissa olevana yrityksenä, eikä niitä pitäisi katsoa edellytyksiksi, jotka on täytettävä kaikilta

osin. [Sachsen Zweiradin] tavanomaisen liiketoiminnan tulos vuonna 2001 oli 1 274 000 euroa tappiollinen ja vuonna 2002 tappioita kertyi 733 000 euroa. Emoyritys Biria otti tappiot vastatakseen voittojen ja tappioiden yhdistämisestä tehdyn sopimuksen mukaisesti. Liikevaihto pieneni vuonna 2002 verrattuna vuoteen 2001.

(67) [Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevan kertomuksen] mukaan sillä oli myös maksuvalmiusongelmia. [Tässä kertomuksessa] todetaan nimenomaisesti, että [Sachsen Zweiradin] maksuvalmiustilanne oli kireä varaston ennakkorahoituksesta aiheutuneiden suurten kulujen ja konsernin sisäisen kasvun vuoksi. [Tämän kertomuksen] mukaan yrityksen säilyminen toimintakykyisenä voitiin varmistaa vain siinä tapauksessa, että pankit olisivat valmiit pitämään nykyiset luotot voimassa tai uudelleenjärjestelemään niitä.

(68) [Saksan liittotasavallan] käsityksen mukaan ei ollut vaaraa siitä, että yksityiset rahoituslaitokset eivät olisi pidentäneet luottojensa voimassaoloa. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä päätelmää, että yrityksen maksuvalmiustilanne oli kireä. [Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevan kertomuksen] mukaan useimmat luotot olivat erääntymässä alle viiden vuoden kuluttua, mikä ei ole missään tapauksessa optimaalista liiketoiminnan rahoittamisen kannalta ja lisää myös yrityksen riskialttiutta. Luottojen lyhytkestoisuus aiheutti myös sen, että yrityksen korkomenot olivat suuret (vaikkakin hieman pienemmät vuonna 2002 kuin vuonna 2001), mikä kuormitti entisestään yrityksen maksuvalmiutta."

145 Tästä riidanalaisen päätöksen osasta ilmenee, että komissio on nojautunut päätelmässään, jonka mukaan Sachsen Zweirad oli vaikeuksissa vuoden 2003 maaliskuussa, tekijöihin, joita olivat ensinnäkin vuosina 2001 ja 2002 syntyneet tappiot, vaikka ne olivatkin pienentymässä, toiseksi liikevaihdon pieneneminen vuonna 2002 vuoteen 2001 verrattuna ja kolmanneksi vakavat maksuvalmiusongelmat, jotka on kirjattu Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevaan kertomukseen ja jotka ovat edelleen kärjistyneet sen vuoksi, että suurin osa luotoista oli korkeakorkoisia ja lyhytkestoisia.

146 Aluksi on todettava supistuneen liikevaihdon osalta, että kyseinen peruste on mainittu vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa. Vaikka tämä peruste ei sinänsä ole selvä osoitus yrityksellä olevista merkittävistä ongelmista silloin kun huomioon otetaan yksinomaan kaksi peräkkäistä vuotta, komissio on tutkinut myös muita perusteita Sachsen Zweiradin taloudellisen tilanteen arvioimiseksi.

147 Tappioiden osalta on todettava, että vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa viitataan tappioiden kasvuun. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, ettei tämä voi estää komissiota ottamasta huomioon taloudellisten vaikeuksien osoituksena sitä, että tappiot ovat jatkuneet useiden peräkkäisten vuosien ajan, vaikka ne eivät olekaan olleet kasvussa. Lisäksi vuoden 2003 ensimmäisen vuosineljänneksen kuluessa myönnetyn tukitoimenpiteen osalta näyttää olevan täysin merkityksellistä ottaa tältä osin huomioon tuensaajayrityksen taloudelliset tulokset aikaisempien kahden vuoden ajalta.

148 Sen kanteen liitteenä toimitetun taulukon osalta, jossa viitataan 31.5.2003 päivätystä välitilinpäätöksestä ilmenevään 1,7 miljoonan euron suuruiseen voittoon, jota komissio ei Freistaat Sachsenin mukaan ole ottanut huomioon, on todettava, että kuten komissio toteaa, tuensaajayrityksen tilanteen paraneminen sen vuoden aikana, jolloin toimenpide 2 myönnettiin, ei vaikuta kyseisen yrityksen tilanteen arvioimiseen toimenpiteen myöntämishetkellä etenkään sen vuoksi, ettei voida pitää mahdottomana, että mainitun takauksen myöntäminen on voinut vaikuttaa tähän kehitykseen. Kuten edellä on huomautettu, oikeuskäytännössä todetaan, että kysymys siitä, onko toimenpidettä pidettävä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, on ratkaistava kyseisen toimenpiteen toteuttamishetkellä vallinnut tilanne huomioon ottaen. Jos komissio ottaisi huomioon myöhemmät seikat, se suosisi sellaisia jäsenvaltioita, jotka jättävät noudattamatta velvollisuuttaan ilmoittaa suunnitteluvaiheessa sellaisesta tuesta, joka niillä on tarkoitus myöntää (edellä 120 kohdassa mainittu asia HAMSA v. komissio, tuomion 53 kohta).

149 Tämän jälkeen on todettava maksuvalmiusongelmista osalta, ettei niitä mainita nimenomaisesti vuoden 1999 suuntaviivojen 6 kohdassa, vaikka siinä viitataan tulorahoituksen pienentymiseen taloudellisia vaikeuksia osoittavana seikkana.

150 On kuitenkin todettava, että maksuvalmiustilannetta on selvästi kuvattu huolestuttavaksi siinä Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevassa kertomuksessa, johon komissio on perustanut arviointinsa. Mainitussa kertomuksessa todetaan muun muassa seuraavaa:

”Yhtiö on yrittänyt estää tulosten heikkenemisen, joka on pahentunut edelleen vuoteen 2001 verrattuna, säästämällä kustannuksista, ja kyseiset säästöt on teoreettisesti tarkastellen voitu toteuttaa muun muassa palkkakustannusten ja muiden käyttökustannusten alalla. Nämä toimenpiteet ovat kuitenkin osoittautuneet riittämättömiksi negatiivisen tuloksen välttämiseksi tämän vuoden lopussa – –

Kuten edellisen tilivuoden 2001 aikana, [Sachsen Zweiradin] johto katsoo, että emoyhtiö Biria AG:hen liittyvien yritysten konsernin laajentuminen, joka aiheutti myös vuonna 2002 huomattavan tarpeen saada rahoitusta, on tärkein riskin aiheuttaja. Koska liittovaltion (Bund) ja osavaltion (Land) vakuus, joka oli ensinnäkin hyväksytty sillä ehdolla, että [komissio] antaa vastustamatta jättämistä koskevan ilmoituksen, on hylätty, tällä hetkellä vallitsevasta maksuvalmiuskriisistä on ollut mahdollista päästä etenkin talvikuukausien aikana ainoastaan pankkien kanssa laaditun rahoitussuunnitelman ansiosta. Tänä päivänä [Sachsen Zweiradin] olemassaolo riippuu siis pankkien myöntämien nykyisten luottojen voimassaolon jatkumisesta, ja näin on etenkin siitä syystä, että [Sachsen Zweirad] on antanut huomattavia vakuuksia koko Biria-konsernin luottojen osalta. Lyhytaikaisten likviditeettilimiittien korkeuden vuoksi on olemassa vaara korkokantojen heilahduksista, jotka ovat omiaan uhkaamaan yhtiön olemassaoloa.

– –

Suuret menot tavaravarastojen ennaltarahoituksen ja konsernin kasvun yhteydessä ovat vahvasti leikanneet yrityksen maksuvalmiutta, ja yrityksen tilanne on edelleen kiristynyt siihen pisteeseen saakka, että sen selviytyminen voidaan varmistaa ainoastaan sillä ehdolla, että pankit pitävät tällä hetkellä myöntämänsä luotot voimassa tai

järjestävät ne uudelleen ja laajentavat niitä liittovaltion tai osavaltioiden täytetakauksen peruuttaminen huomioon ottaen.

– – Lyhytaikaisten likviditeettilimiittien osalta on olemassa lisäksi vaara siitä, että korkokannat heilahtelevat, mikä saattaa uhata yrityksen olemassaoloa – –”

151 Tästä lainauksesta ilmenee, että Sachsen Zweirad oli taloudellisesti vaikeassa tilanteessa ja se järjesti toimintaansa uudestaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon etenkin niiden lyhytaikaisten luottojen määrä, joihin korkokannan heilahtelut vaikuttivat, komissiolla oli oikeus katsoa, että Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevassa kertomuksessa kuvattu maksuvalmiustilanne oli osoitus sellaisesta vaikeasta taloudellisesta tilanteesta, joka saattaisi vaarantaa yrityksen selviytymismahdollisuudet, jollei valtio puutu tilanteeseen, koska yritys, jolla ei ole käteisvaroja, ei voi varmistaa velkojensa maksamista lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.

152 Lisäksi sen väitteen osalta, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomioon se, että kireä maksuvalmiustilanne johtui Sachsen Zweiradin kasvun rahoittamisesta ja että mainittu tilanne ei siis välttämättä ollut osoitus vaikeuksista, on huomautettava, että Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevassa kertomuksessa viitataan todellakin tavaravaraston ennaltarahoittamiseen ja konsernin kasvamiseen. On kuitenkin katsottava, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä nojautuessaan mainitussa kertomuksessa tältä osin omaksuttuun hyvin huolestuneeseen sävyyn, koska tässä kertomuksessa on selvästikin otettu huomioon kasvuyhteys, mutta siinä vedotaan kuitenkin tilanteeseen, joka oli edelleen kireä.

153 Lisäksi siitä Freistaat Sachsenin väitteestä, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomion suhdannetilanne ja merkittävien sitovien tilausten olemassaolo vuoden 2002 lopussa, on todettava komission huomauttaneen vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen, että näitä tietoja ei ole toimitettu hallinnollisen menettelyn aikana, vaan ne on mainittu ensi kertaa vasta

kanteessa. Kun Freistaat Sachsenilta on tiedusteltu asiasta suullisessa käsittelyssä, se ei ole kyennyt kumoamaan näitä väitteitä eikä toteamaan, millä asiakirjoilla nämä tiedot olisi toimitettu hallinnollisen menettelyn aikana, vaan se on todennut ainoastaan, että suhdanteen heikentyminen vuonna 2002 oli yleisesti tunnettu ongelma.

154 Tässä tilanteessa unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se ei ole ottanut huomioon näitä tekijöitä päätellessään Sachsen Zweiradin olevan arveluttavassa taloudellisessa ja rahoituksellisessa tilanteessa. Edellä 115 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä näet ilmenee, että komission arviointeja on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa sen arvioidessa asiaa.

155 Siltä osin kuin lopuksi on kyse siitä väitteestä, ettei korkokustannusten hienoista alenemista 2 miljoonasta eurosta vuonna 2001 1,8 miljoonaan euroon vuonna 2002 olisi otettu huomioon, on todettava komission huomauttaneen vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen, että riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappaleesta ilmenee, että se on ottanut kyseisen seikan huomioon, mutta arvioidakseen sitä, onko yritys vaikeuksissa, sen on pitänyt ottaa huomioon yrityksen tilanne kokonaisuudessaan. Vaikka otetaan huomioon se, että rahoituskustannukset olivat hieman alenneet, komissio on kuitenkin sitä mieltä, että Sachsen Zweirad oli vaikeuksissa aikaisempien huomattavien tappioidensa ja käteisvaraongelmiensa vuoksi.

156 Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että riidanalaisen päätöksen 68 perustelukappaleessa viitataan todellakin rahoituskustannusten alenemiseen vuosien 2001 ja 2002 välisenä aikana. Sachsen Zweiradin maksuvalmiustilanteesta, sellaisena kuin se ilmenee edellä mainitusta Sachsen Zweiradin vuoden 2002 tilinpäätöstä koskevasta kertomuksesta, tehdyn selvästikin kielteisen arvioinnin perusteella unionin yleinen tuomioistuin on sitä mieltä, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, ettei tällä nimenomaisella tekijällä voinut olla ratkaisevaa vaikutusta sen tekemään kokonaisarviointiin mainitun yrityksen tilanteesta toimenpidettä 2 myönnettäessä.

157 Freistaat Sachsen ei siis ole osoittanut, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se nojautui edellä mainittuihin tekijöihin päätelläkseen, että Sachsen Zweirad oli vaikeuksissa vuoden 2003 maaliskuussa.

Biria GmbH:n tilanteen arviointi

– Asianosaisten lausumat

158 Freistaat Sachsen huomauttaa, että komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa (nykyisen) Biria GmbH:n perineen (entisen) Biria AG:n ja Sachsen Zweiradin vaikeudet, ja väittää, ettei tällaisen toteamuksen perusteella voida kuitenkaan päätellä mitään siitä, oliko uudelleen järjestelty yritys vaikeuksissa. Sachsen Zweirad ei ennen ollut vaikeuksissa oleva yritys, joten se, että Biria GmbH otti haltuunsa Biria AG:n varat ja velat, ei välttämättä merkinnyt sitä, että Biria GmbH oli vaikeuksissa; tämän osoittaa selvästi se, että taseen loppusumma, joka 31.12.2002 oli 24 miljoonaa euroa, oli 31.12.2003 yli 34 miljoonaa euroa, kun taas velkasaldo on kasvanut ainoastaan 4 miljoonalla eurolla 22 miljoonasta eurosta 26 miljoonaan euroon. Freistaat Sachsenin mukaan on nojauduttava yksinomaan rakenneuudistetun yrityksen rahoituksellisiin tunnuslukuihin, jotka osoittavat, ettei yritys ollut vaikeuksissa.

159 Komissio vetoaa lisäksi Freistaat Sachsenin mukaan Biria GmbH:n vakaviin maksuvalmiusongelmiin, mutta ei totea mitään siitä, että kyseiset ongelmat eivät ole johtaneet yrityksen maksukyvyttömyyteen eivätkä edes pelkkiin väliaikaisiin maksujen keskeytyksiin. Komissio on myös jättänyt ottamatta huomioon sen, että kyse on ongelmista, joita mainitulla yrityksellä on ollut kasvunsa rahoittamisessa, eikä maksuongelmista, jotka johtuvat tulojen ja menojen välisestä ongelmallisesta suhteesta.

160 Freistaat Sachsen katsoo myös, että komission riidanalaisen päätöksen 77 perustelukappaleessa tekemä päätelmä pankkien konsortion vetäytymisestä ei välttämättä päde. Kyseistä pankkien konsortiota johti pankki D, joka perustettiin vasta vuonna 2001 kahden muun pankin sulauduttua ja jonka linjauksista keskustellaan lehdistön mukaan edelleen. Lisäksi juuri tästä syystä sulautumista, jota oli suunniteltu useiden vuosien ajan, pankin W kanssa ei vieläkään ole voitu saattaa päätökseen. Vakuutta hoitavan asiamiehen hakemuksesta pankki D on selittänyt, että pankkien konsortiosta luovuttiin vuoden 2003 marraskuussa strategisista syistä, mikä ilmenee myös kanteen liitteenä toimitetusta kirjeestä. Freistaat Sachsen väittää, että tämä selitys on todennäköinen, kun se asetetaan siihen asiayhteyteen, jossa käytiin jatkuvasti sisäisiä keskusteluja siitä, onko pankki D:n hoidettava kansallisesti suuntautuneita liikeasiakkaitaan kilpailemalla liittolaisinaan olevien kansallisten osuuspankkien ja säästöpankkien kanssa. Saatavien arvoa on korjattu pankin sisäisen uudelleenjärjestelyn yhteydessä, ja myyntihinnan tuotto voitiin saada parhaaksi mahdolliseksi verosuunnitelman avulla siten, että kaikki tai käytännössä kaikki tappiot vältettäisiin. Kaksi muuta pankkia liittyivät pankin D vetäytymiseen, koska niistä kumpikaan ei halunnut ottaa konsortion johtoa itselleen, eikä tällainen päätös ole myöskään epätavallinen eikä sitä voida käyttää todisteena siitä, että maksukyvyttömyyden vaara oli erityisen suuri. Minkään perusteella ei siis voida päätellä, että kyseinen yritys oli luonnehdittava vaikeuksissa olevaksi yritykseksi.

161 Freistaat Sachsenin mukaan tästä seuraa, että vaikka yritykset ovat kiistämättä noudattaneet liikestrategiaa, johon sisältyi lukuisia riskejä, ja niiden pääoma oli tässä tarkoituksessa supistunut säädettyä raja-arvoa pienemmäksi, komission luettelemien perusteiden yksityiskohtaisen tutkinnan olisi kuitenkin pitänyt johtaa se päättelemään, että mainituilla yrityksillä ei ollut toimenpidettä 3 myönnettäessä sellaisia vaikeuksia, jotka vaarantaisivat niiden toiminnan jatkumisen, jos valtio ei myöntäisi niille tukea. Freistaat Sachsenin valtuuttama tilintarkastusyhtiö on nimenomaan päätellyt kahden yrityksen osalta, että takaukseen turvautumisen vaara oli siinä määrin vähäinen, että takauksen myöntäminen oli puolustettavissa.

162 Freistaat Sachsenin mielestä on lopuksi hylättävä se komission väite, jonka mukaan maksuvalmiusongelmien alkuperällä ei ole vaikutusta siihen, onko yritystä pidettävä

vaikeuksissa olevana yrityksenä. Edellä 104 kohdassa mainitussa asiassa Corsica Ferries France vastaan komissio annettua tuomiota, johon komissio vetoaa osoittaakseen, että hintasodan harjoittaminen ei ole millään tavalla yhteensopimaton taloudellisten vaikeuksien olemassaolon kanssa, ei voida soveltaa tässä tapauksessa, sillä maksuvalmiusongelmia ei voida rinnastaa tappioihin. Juuri kasvua rahoitettaessa ilmenee säännönmukaisesti maksuvalmiusongelmia, sillä kiinteä pääoma ja käyttöpääoma on rahoitettava, mutta tämä ei saa ilmetä tappioina. Kireä maksuvalmiustilanne ei siis merkitse sitä, että yrityksen on katsottava olevan vaikeuksissa.

163 Komissio kiistää Freistaat Sachsenin väitteet.

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

164 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan toimenpiteen 3 ja sen tilanteen osalta, jossa Biria GmbH oli mainittua toimenpidettä myönnettäessä vuoden 2003 joulukuussa, seuraavaa:

”(70) Biria GmbH (nykyinen Biria AG) perustettiin 1 päivänä lokakuuta 2003 (silloisen) Biria AG:n ja sen tytäryrityksen [Sachsen Zweiradin] sulautumisen tuloksena.

(71) [Saksan liittotasavallan] näkemyksen mukaan Biria GmbH:n (nykyinen Biria AG) sekä (silloisen) Biria AG:n ja [Sachsen Zweiradin] välillä on tehtävä selkeä ero, sillä sulautumisen tuloksena perustettiin uusi yritys. Kysymystä siitä, oliko tämä yritys takauksen myöntämisen aikaan 9 päivänä joulukuuta [2003] vaikeuksissa oleva yritys, onkin tarkasteltavan sulautumisen tuloksena syntyneen uuden yrityksen aloitustaseen perusteella. Aloitustase osoittaa Saksan mukaan, että Biria GmbH:ta ei voida pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä.

(72) Komissio ei hyväksy tätä Saksan väitettä. Uutta yritystä Biria GmbH:ta ei voida tarkastella aiemmista Biria AG:stä ja [Sachsen Zweiradista] erillisenä yrityksenä, sillä se syntyi näiden kahden yrityksen sulautumisen tuloksena. Muussa tapauksessa yrityksen luokittelu vaikeuksissa olevaksi yritykseksi olisi helppo välttää taloudellisten toimijoiden fuusioitumisen tai uuden yrityksen perustamisen kautta. (Silloinen) Biria AG tuotti vuonna 2002 tappiota ja sillä oli [Sachsen Zweiradin] tavoin maksuvalmiusongelmia. Biria GmbH otti vastatakseen (silloisen) Biria AG:n ja [Sachsen Zweiradin] kaikki velat ja vastuut. Biria GmbH omistaa lisäksi samat omaisuuserät ja harjoittaa samaa liiketoimintaa kuin (silloinen) Biria AG ja [Sachsen Zweirad]. Komissio katsoo tämän vuoksi, että Biria GmbH peri (silloisen) Biria AG:n ja [Sachsen Zweiradin] vaikeudet.

(73) [Saksan liittotasavallan] mukaan [Sachsen Zweirad] oli sulautumisprosessissa taloudellisesti määräävässä asemassa. [Saksan liittotasavalta] katsoo, että [Sachsen Zweirad] ei ollut vaikeuksissa oleva yritys eikä sen vuoksi voida automaattisesti olettaa, että uusi Biria AG olisi ollut vaikeuksissa. Komissio ei yhdy Saksan näkemykseen vaan on vahvasti sitä mieltä, että [Sachsen Zweirad] oli vaikeuksissa oleva yritys. Uusi Biria GmbH sai tämän seurauksena ’perinnöksi’ myös [Sachsen Zweiradin] vaikeudet.

(74) Vuoden 2003 vuosikertomuksen mukaan Biria-konsernin rakenneuudistusta ja organisaatiouudistusta jatkettiin vuonna 2003. Tämä prosessi oli alkanut jo vuonna 2002 ja kattoi myös konsernin rahoituksen uudelleenjärjestelyn. Biria-konserni laati Sachsenin osavaltion 24,875 miljoonan euron lainalle myöntämän takauksen pohjalta uuden strategian toimintansa rahoittamiseksi keskipitkällä aikavälillä. Uuden rahoitusstrategian myötä korkoihin tehtiin huomattavia muutoksia, mikä mahdollisti konsernin korkomenojen alentamisen.

(75) Pankkirintamalla toteutettiin samaan aikaan uudelleenjärjestelyitä. Kolme pankkia ilmoitti olevansa valmiit luopumaan 8 567 000 euron saatavista (eli ilmeisesti huomattavasti yli 50 prosentin osuudesta saataviensa kokonaismäärästä) vastineena saataviensa loppuosan välittömästä maksamisesta. Toimenpiteen 3 laina, jolla on 80-prosenttinen takaus, koostuu siten 8 miljoonan euron käyttöpääomalainasta, 7,45 miljoonan euron konttokuranttisopimuksesta ja 9,425 miljoonan euron kausirahoituksesta.

(76) Biria GmbH:lla (nykyisellä Biria AG:lla) oli siis takauksen myöntämisen aikaan vakavia maksuvalmiusongelmia, joiden perusteella sen voidaan katsoa olleen vaikeuksissa. Tätä päätelmää tukee se, että kolme pankkia oli vetäytynyt Birian toiminnan rahoittamisesta ja ne olivat jopa valmiit luopumaan suurimmasta osasta saataviaan, jos loput saatavat maksettaisiin niille välittömästi. Tämä osoittaa, että pankeilla oli vakavia epäilyjä siitä, kykenisikö Biria maksamaan velkojaan ja voitaisiinko sen katsoa olevan kannattava yritys.

(77) [Saksan liittotasavalta] väittää, että pankit vetäytyivät Birian toiminnan rahoittamisesta ainoastaan liiketoimintastrategiansa uudelleensuuntaamisen vuoksi. Komissio toteaa, että pankit luopuivat todennäköisesti noin 50 prosentin osuudesta maksamattomia saataviaan. Tämä osoittaa, että vaikka pankit olisivatkin vetäytyneet rahoituksesta liiketoimintastrategiansa uudistamiseen liittyvistä syistä, ne pitivät erittäin epätodennäköisenä, että Biria maksaisi sille myönnetyt lainat kokonaisuudessaan takaisin."

165 Tästä riidanalaisen päätöksen osasta ilmenee, että komissio on tukeutunut päätelmässään, jonka mukaan Biria GmbH oli vaikeuksissa vuoden 2003 joulukuussa, tekijöihin, joita ovat ensinnäkin se, että Biria GmhH oli perinyt kahden perustajayhtiönsä taloudelliset vaikeudet, toiseksi se, että sillä oli toimenpidettä 3 myönnettäessä vakavia maksuvalmiusongelmia, ja kolmanneksi se, että kolme pankkia oli vetäytynyt rahoituksesta ja luopunut tässä yhteydessä suuresta osasta saataviaan.

166 Ensinnäkin siltä osin kuin on kyse Biria GmbH:n "perinnöstä" Freistaat Sachsen riitauttaa sen, että Sachsen Zweirad olisi ollut vaikeuksissa. Edellä olevasta arvioinnista (ks. edellä 144–157 kohta) ilmenee kuitenkin, ettei ole osoitettu, että komissio olisi tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä päätellessään toisin. Riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että myös aikaisemmalle Biria AG:lle oli kertynyt tappioita vuonna 2002 ja myös sillä oli maksuvalmiusongelmia, eikä Freistaat Sachsen ole tätä kiistänyt.

167 Freistaat Sachsen väittää kuitenkin, että komission olisi pitänyt nojautua yksinomaan uuden yhtiön Biria GmbH:n taseeseen ja arvioida sen rahoituksellisia tunnuslukuja sen sijaan, että se teki sellaisia abstrakteja päätelmiä, joiden mukaan kahden

vaikeuksissa olevan yhtiön yhdistelmä johtaa automaattisesti uuteen, samalla tavalla vaikeuksissa olevaan yritykseen.

168 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo tältä osin, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä ottaessaan uuden yhtiön Biria GmbH:n taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen liittyvien tekijöiden lisäksi huomioon myös siihen sulautuneiden kahden yrityksen tilanteen. Kuten riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa on todettu ja kuten komission, on unionin yleisessä tuomioistuimessa huomauttanut, ei voida hyväksyä, että yhtiöt välttyisivät ilmoittamisvelvollisuudelta ja velvollisuudelta esittää rakenneuudistussuunnitelma pelkästään kahden taloudellisen yksikön sulautumisella tai uusien yritysten perustamisella.

169 Lisäksi on todettava ensinnäkin siltä osin kuin on kyse Freistaat Sachsenin esittämästä viittauksesta tiettyihin Biria GmbH:n tilivuotta 2003 koskeviin rahoituksellisiin seikkoihin ja erityisesti taseen loppusummaan ja liiketoiminnan tulokseen 31.12.2003, että edellä 120 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kysymys siitä, onko toimenpidettä pidettävä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, on ratkaistava kyseisen toimenpiteen toteuttamishetkellä vallinnut tilanne huomioon ottaen. Komissiota ei siis voida arvostella siitä, ettei se ole ottanut huomioon tietoja, jotka koskivat kyseisen yhtiön tilannetta 31.12.2003, koska kyseinen päivämäärä on myöhempi kuin tuen myöntämispäivämäärä. Kuten komissio toteaa, nämä tiedot eivät olleet käytettävissä tuen myöntämishetkellä. Komissiolla oli siis oikeus viitata riidanalaisessa päätöksessä tältä osin tilivuotta 2002 koskeviin tietoihin. Tästä seuraa, että Freistaat Sachsenin esittämät väitteet, jotka koskevat erityisesti tasetta 31.12.2003 ja Biria GmbH:n positiivista tavanomaista liiketoiminnan tulosta tilivuodelle 2003, ovat tehottomia.

170 Tämän jälkeen komissio korostaa perustellusti sen Freistaat Sachsenin väitteen osalta, jonka mukaan on niin, että jos uuden yhtiön tasetta 31.12.2003 ja liiketoiminnan tulosta tilivuodelle 2003 ei oteta lukuun, huomioon olisi pitänyt ottaa väliaikaiset tulokset ja 31.5.2003 päivätty välitilinpäätös, ettei ole mahdollista määrittää sitä, missä määrin liiketoiminnan tuloksen positiivinen kehittyminen vuoden 2003 aikana on voinut hyötyä siitä, että Sachsen Zweiradille, joka oli sulautunut Biria GmbH:hen, myönnettiin vuoden 2003 maaliskuussa toimenpide 2. Ne muutamat Freistaat Sachsenin tekemät abstraktit viittaukset vuoden 2003 välivaiheen tuloksiin eivät siis riitä

osoittamaan, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen, koska se ei nojautunut Biria GmbH:n rahoituksellista tilannetta koskevassa analyysissaan mainittuihin välivaiheen tuloksiin.

171 Komissio viittaa lisäksi Biria GmbH:n alentuneen maksuvalmiustilanteen osalta tarkastuskertomukseen, joka koskee 31.12.2002 tehtyä tilinpäätöstä ja tämän yhtiön tilivuodelta 2002 tehtyä toimintakertomusta ja jossa todetaan seuraavaa:

”Yrityksen maksuvalmiusongelmat ovat kärjistyneet edelleen vuonna 2002 ja tilanne jatkuu niin kireänä, että Biria AG:n selviytyminen voidaan varmistaa ainoastaan sillä ehdolla, että pankit pitävät tämänhetkiset luotot voimassa tai järjestävät ne uudelleen ja laajentavat niitä liitovaltion tai osavaltioiden täytetakauksen peruuttaminen huomioon ottaen – –

Kirjanpidon kannalta katsoen yhtiö on ylivelkaantunut. Liikkeenjohto arvioi kuitenkin, että maksukyvyttömyyslainsäädännössä tarkoitettua ylivelkaantumista ei ole, koska taseen negatiivista pääomaa tasoittavat osakkuutta [Sachsen Zweiradissa] koskevat piilovaraukset, osakkaan antama ilmoitus etuoikeusasemasta ja Biria AG:n good-will.”

172 Tältä osin on jo päätelty, että kiristynyt maksuvalmiustilanne voi olla merkityksellinen osoitus vuoden 1999 suuntaviivoissa tarkoitetuista vaikeuksista. Tältä osin on myös huomattava komission korostavan, eikä Freistaat Sachsen ole tätä kiistänyt, että toimenpiteen 3 piiriin kuuluvia luottoja ei ollut tarkoitettu investointeihin vaan kyse oli muun muassa konttokuranttisopimuksesta ja eräästä toisesta luotosta kausirahoitukseen, mikä ilmenee myös riidanalaisen päätöksen 75 perustelukappaleesta. Freistaat Sachsenin väitteellä, jonka mukaan maksuvalmiustilanne ei ole johtanut maksukyvyttömyyteen, ei siis ole merkitystä, koska suuntaviivoissa hyväksytään vaikeudet kyseisen nimenomaisen oikeudellisen asiayhteyden ulkopuolella. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo niiden Freistaat Sachsenin väitteiden osalta, joiden mukaan Biria GmbH:n maksuvalmiustilannetta olisi pitänyt tarkastella suhteessa yhtiön kasvuun,

ettei komissio voi pelkästään kyseisen seikan perusteella jättää ottamatta huomioon yhtiön maksuvalmiusongelmia, vaan kyse on yhtiön tilanteen kokonaisarvioinnista.

173 Lopuksi on huomautettava pankkien vetäytymisen osalta, että asiassa T-102/07 nostetun kanteen liitteenä oleva pankki D:n kirje ei ole ratkaiseva todiste siitä, että kyseinen järjestely johtui kokonaan pankkien sisäiseen strategiaan liittyvistä seikoista. Vaikka mainittu kirje osoittaa, että strategiset syyt olivat perustana luottojen uudelleenjärjestelyä koskevien keskustelujen aloittamiselle vuoden 2003 huhtikuussa, sillä ei kuitenkaan kyseenalaisteta sitä riidanalaisessa päätöksessä tehtyä arviointia, jonka mukaan luopuminen 50 prosentin osuudesta saatavien kokonaismäärästä vastineena saatavien loppuosan välittömästä maksamisesta on poikkeuksellista. Komissio ei siis ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä tulkitessaan pankkien vetäytymistä ja saatavista luopumista osoitukseksi siitä, ettei Biria GmbH:n mahdollisuuksiin maksaa takaisin kaikki luottonsa uskottu.

174 Edellä olevasta seuraa, ettei yhdestäkään Freistaat Sachsenin esittämästä väitteestä ilmene, että komissio olisi tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä päätellessään, että myös Biria GmbH oli tosiseikkojen tapahtuma-aikaan vaikeuksissa oleva yritys.

175 Tämän perusteella on hylättävä kaikki ne kantajien esittämät väitteet arviointivirheistä, jotka liittyvät tuensaajayritysten luonnehtimiseen vaikeuksissa oleviksi yrityksiksi.

3. *Perustelujen puuttumista koskevat väitteet*

176 Yhtäältä kantajien väitteet koskevat riidanalaisen päätöksen perustelujen riittämättömyyttä siltä osin kuin komissio ei esitä syytä, jonka vuoksi riidanalaisessa päätöksessä ei ole sovellettu aiheellisen toimenpiteen E 16/94 mukaista vaikeuksissa olevan

yrityksen käsitteen määritelmää, eikä myöskään syytä siihen, minkä vuoksi se ei ole ottanut huomioon kyseisen käsitteen vuoden 1999 suuntaviivoissa vahvistettua määritelmää. Toisaalta kantajat väittävät, että riidanalaisesta päätöksestä puuttuvat perustelut toimenpiteitä 1–3 koskevien tukiosuuksien määrittämisen osalta.

Perustelujen puuttuminen siltä osin kuin on kyse aiheellisen toimenpiteen E 16/94 soveltamatta jättämisestä ja eron tekemisestä vuoden 1999 suuntaviivoihin nähden

Asianosaisten lausumat

177 Freistaat Sachsen väittää, että vaikka on katsottava, että asianomaiset yritykset olivat hyväksytyssä tukiohjelmassa vahvistettujen arviointiperusteiden mukaan vaikeuksissa olevia yrityksiä, komissio ei ole kuitenkaan esittänyt perusteluja tällaiselle päätökselle. Se ei ole esittänyt myöskään syitä, joiden vuoksi se jätti soveltamatta hyväksytyssä tukiohjelmassa vahvistettuja arviointiperusteita. Freistaat Sachsenin mukaan komissio ei lisäksi ole selittänyt riidanalaisessa päätöksessä syytä, jonka vuoksi se ei soveltanut vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdan arviointiperusteita tilanteessa, jossa se usein muissa menettelyissä pitää kyseenalaisena sitä, että asianomainen yritys voisi olla vaikeuksissa silloin, kun kyseiset arviointiperusteet eivät ole täyttyneet. Koska vuoden 1999 suuntaviivojen 5 kohdassa on yleinen sääntö ja niiden 6 kohdassa poikkeus, komission olisi pitänyt perustella 5 kohdan soveltamatta jättäminen.

178 MB Immobilien ja MB System väittävät, että riidanalaiseen päätökseen liittyy vuoden 1999 suuntaviivojen soveltamisen osalta kolminkertainen perustelujen puuttuminen. Siinä ei ensinnäkään todeta niitä syitä, joiden vuoksi siinä on jätetty tarkastelematta vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteita. Toiseksi ne katsovat, että jos komissio on itse vahvistamansa vakaassa taloudellisessa tilanteessa olevien yritysten ja vaikeuksissa olevien yritysten välillä tehtävän rajanvedon perusteella tullut siihen lopputulokseen, että tuensaajia oli pidettävä vaikeuksissa olevina yrityksinä, riidanalaisessa päätöksessä ei ole kuitenkaan todettu mitään tältä osin. Komission

olisi kolmanneksi pitänyt perustella syy siihen, minkä vuoksi se on jättänyt ottamatta huomioon hyväksytyn tukiohjelman edellytykset toimenpiteiden 2 ja 3 osalta.

179 Komissio kiistää kantajien väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

180 On huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta ja siitä asiayhteydestä, jossa se on annettu. Perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta ne voivat puolustaa oikeuksiansa ja arvioida, onko päätös perusteltu, ja toisaalta että tuomioistuimet voivat tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut EY 253 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt. Komissio ei etenkään ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten sille esittämiin väitteisiin, vaan sen on ainoastaan esitettävä sellaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joilla on olennainen merkitys päätöksen systematiikan kannalta (ks. edellä 104 kohdassa mainittu asia Corsica Ferries France v. komissio, tuomion 62–64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

181 Käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ei ilmene, että Saksan liittotasavalta olisi hallinnollisessa menettelyssä vedonnut aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94. Komissio on unionin yleisessä tuomioistuimessa vahvistanut, ettei aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94 ole vedottu hallinnollisen menettelyn aikana, eivätkä kantajat ole asiaa tältä osin kiistäneet. Edellä esitetystä arvioinnista ilmenee lisäksi, että aiheellisessa toimenpiteessä E 16/94 vahvistettua vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmää ei ole sovellettu esillä olevassa asiassa ja että komissiolla oli oikeus nojautua tältä osin vuoden 1999 suuntaviivoihin. Näin ollen väitteet, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttumista aiheellisen toimenpiteen E 16/94 soveltamatta jättämisen osalta, on todettava perusteettomiksi, sillä ei ole mahdollista

väittää, että komission on selitettävä syy siihen, minkä vuoksi se ei ole nojautunut sääntöihin, joita ei ole sovellettu ja joihin ei ole vedottu.

182 Perusteettomina on myös hylättävä väitteet, jotka koskevat perustelujen puuttumista sen osalta, että vuoden 1999 suuntaviivojen arviointiperusteet on otettu huomioon tai että niitä ei ole otettu huomioon. Komissio toteaa näet riidanalaisen päätöksen 66 perustelukappaleessa olevansa sitä mieltä, että ”[vuoden 1999] suuntaviivojen 6 kohdassa mainitut vaikeuksissa olevan yrityksen tyypilliset tunnusmerkit tarjoavat vain viitteitä siitä, milloin yritystä voidaan kohdella vaikeuksissa olevana yrityksenä, eikä niitä pitäisi katsoa edellytyksiksi, jotka on täytettävä kaikilta osin”. Sen kanta on tältä osin siis selkeä. Muilta osin, kuten edellä olevasta arvioinnista ilmenee, riidanalaisessa päätöksessä todetaan ne taloudelliset perusteet, jotka komissio on ottanut huomioon arvioidakseen kyseisten tuensaajayritysten taloudellista tilannetta. Tämä perustelu on riittävä, jotta asianosaisille selviävät riidanalaisen päätöksen syyt ja unionin yleinen tuomioistuin voi tutkia sen laillisuuden.

Perustelujen puuttuminen tukiosuuden määrittämisen osalta

Asianosaisten lausumat

183 Freistaat Sachsen toteaa, ettei se ymmärrä sitä tapaa, jolla komissio on laskenut koron, jolla luotot olisi sen mukaan pitänyt myöntää, jotta ne olisivat olleet markkinaehtojen mukaisia ja jotta ne olisi näin ollen voitu jättää katsomatta tuiksi. Komissio on vain viitannut viite- ja diskonttokorkojen vahvistamismenetelmästä antamaansa tiedonantoon 97/C 273/03 (EYVL 1997, C 273, s. 3; jäljempänä viitekorkoja koskeva tiedonanto). Pelkkä viittaus aikaisempaan tiedonantoon ei kuitenkaan riitä osoittamaan, että 400 peruspisteen lisä on markkinoilla tavanomainen. Freistaat Sachsen väittää, ettei se ymmärrä myöskään syytä siihen, minkä vuoksi komissio on toimenpiteiden 2 ja 3 osalta soveltanut kahta korotusta (riidanalaisen päätöksen 93 perustelukappale).

Molemmat viitekorkoja koskevassa tiedonannossa esitetyt esimerkit (vaikeuksissa oleva yritys ja vakuuksien puuttuminen) liittyvät tappioriskin vaaraan, joten molempien soveltaminen samanaikaisesti ei näytä perustellulta.

184 Komissio ei missään tapauksessa ole osoittanut mitään helppotajuista liittymäkohtaa tavanomaisiin markkinaehtoihin. Lisäksi vaikuttaa epätodennäköiseltä, että markkinat vastaavat väitettyyn vakuuksien puuttumiseen sellaisilla korkokantojen kiinteillä korotuksilla, jotka ovat täysin epäsuhteessa voimassa olevaan korkokantaan nähden. On ajateltavissa, että luotonantosektori soveltaisi suhteellisen pientä korotusta silloin, kun korkokanta on matala, ja suhteellisen suurta korotusta silloin, kun myös korkokanta on korkea.

185 Freistaat Sachsen toteaa vielä, että komissio on riidanalaisen päätöksen 92 perustelukappaleessa olettanut, että myönnetyillä vakuuksilla oli tuskin mitään taloudellista arvoa, mutta se ei ole esittänyt tämän tueksi mitään näyttöä. Tilivuotta 2003 koskevista vuositaseista ilmenee kuitenkin, että pankkien myöntämien luottojen vakuudeksi oli annettu kiinnityksiä ja tämän lisäksi myös laitteistojen ja käyttöpääoman luovutuksia, jotka on kirjattu taseeseen 5,8 miljoonan euron ja 28,3 miljoonan euron suuruisella summalla. Komissio ei olisi siis voinut nojautua vakuuksien vähämerkitykselliseen taloudelliseen arvoon lähtökohtana tai sen olisi pitänyt ainakin selittää se.

186 Freistaat Sachsen toteaa lopuksi komission unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäyntimenettelyn aikana tekemästä viittauksesta tilintarkastustoimiston 26.10.2004 laatimaan selvitykseen, joka koskee Euroopan unionin jäsenvaltioihin sovellettujen viitekorkojen ajan tasalle saattamista (jäljempänä selvitys), että mainittu selvitys ei sisälly asiakirja-aineistoon eikä siihen ole vedottu myöskään riidanalaisessa päätöksessä, joten riidanalaisen päätöksen perusteluja koskevia vaatimuksia ei tältä osin ole noudatettu. Komissio ei ole myöskään ennen riidanalaista päätöstä laatinut tiedonantoa, josta ilmenisi, että se omaksuu selvityksen päätelmät tulevia päätöksiä silmällä pitäen.

187 MB Immobilien ja MB System väittävät toimenpiteen 1 osalta, ettei komissio perustele sitä, miltä osin äänettömästä osakkuudesta maksetussa korvauksessa, joka ylittää jo 600 peruspisteellä kyseisenä ajankohtana voimassa olleen viitekoron, ei oteta huomioon vaikeuksissa olevaan yritykseen liittyvää kohonnutta riskiä. Komissio on lisäksi viitannut viitekorkoja koskevaan tiedonantoon, koska se ei ollut todennut markkinaehtoja.

188 MB Immobilienin ja MB Systemin mukaan komissio ei perustele riittävästi sitä tapaa, jolla se on arvioinut toimenpiteen 1 osalta tukea merkitseviä seikkoja, vaan se pyrkii muodostamaan tukiosuuden sen korvauksen, joka Bike Systemsin olisi pitänyt maksaa markkinoilla, ja sen korvauksen, jonka se on todellisuudessa maksanut, välisestä erosta. Korkojen määrän vahvistamiseksi pelkkä viittaus viitekorkoja koskevaan tiedonantoon ja sen olettaman toistaminen, jonka mukaan kyse on vaikeuksissa olevasta yrityksestä, eivät voi korvata tarpeellisia perusteluja. Näin ei ole pelkästään asiasisällön osalta vaan ennen kaikkea myös tuen määrän osalta, varsinkin kun komissio on peruspisteiden määrän osalta myöntänyt itselleen viitekorkoja koskevassa tiedonannossa liikkumavaraa.

189 On mielivaltaista soveltaa erilaisiin riskeihin 400:aa peruspistettä ja laskea pisteet yhteen perustelematta tätä päätöstä asiasisällön ja määrän osalta. Viitekorkoja koskevan tiedonannon sanamuodosta ei näet seuraa, että silloin kun on kyse useammasta riskistä, komissio on varannut itselleen oikeuden soveltaa kuhunkin näistä riskeistä 400 peruspisteen korotusta. Erityisesti tästä syystä olisi ollut tarpeen, että komissio perustelee laajemmin vahvistamaansa 1 000 peruspisteen korotusta asiasisällön ja määrän osalta.

190 Sen väitteen osalta, jonka mukaan toimenpide 1 on ollut erityisen riskialtis luotto, MB Immobilien ja MB System väittävät, että komission tästä johtamassa eri riskien yhteenlaskemisessa on todellisuudessa kyse vain samasta riskistä eli tappioriskistä. Tämä ilmenee erityisen selvästi seuraavassa tilanteessa. Kun yritys on tarjonnut riittävästi vakuuksia, sillä, onko lainalla etusija vai ei, ei ole merkitystä. Näin on oltava myös silloin, kun väitetysti riittämättömien vakuuksien osalta on jo sinänsä tehty yksi korotus. Komissio pyrkii kuitenkin tässä tapauksessa tekemään 400 ja 200 peruspisteen

eli yhteensä 600 peruspisteen suuruisen korotuksen saman tosiasiallisen tilanteen eli sen perusteella, ettei vakuuksia ollut riittävästi. Tällainen menettelytapa on täysin ristiriitainen.

191 MB Immobilien ja MB System täsmentävät vielä, että viitekorkoja koskevassa tiedonannossa ja riidanalaisessa päätöksessä ei esitetä mitään perustelua sille, mitkä riskit on otettava huomioon 400 peruspisteen preemiolla, ja mistä syystä kyse on 400 peruspisteestä.

192 Ne toteavat lisäksi erilaisten vakuuksien osalta, että vaikka komissio yrittää kuvata konkreettista riskiä, yhtäältä mainittujen riskien ja toisaalta niiden peruspisteinä arvioinnin välinen yhteys arvon osalta on epäselvä.

193 MB Immobilien ja MB System väittävät, että kun komissio on tutkinut riidanalaisessa päätöksessä riskejä, se on arvioinut vain annettuja vakuuksia, eikä muita näkökohtia, kuten esimerkiksi yrityksen kapasiteettejä ja sen markkina-asemaa. Riskianalyysi, joka koskee vain vakuuksia ja jossa ei oteta huomioon laajempia taloudellisia tekijöitä, ei ole huolellisuutta ja perinpohjaisuutta koskevan velvoitteen mukainen.

194 Komissio ei myöskään ole arvioinut takausilmoitusta (ks. edellä 90 kohta). Jos se olisi tehnyt kyseisen arvioinnin, se ei olisi voinut olettaa, että riski oli kasvanut.

195 MB Immobilien ja MB System väittävät toimenpiteen 2 osalta, että riidanalaisesta päätöksestä puuttuvat vakavalla tavalla perustelut myös siltä osin kuin on kyse tukea merkitsevien seikkojen määrittämisestä ja niiden arvosta. Komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 88–91 perustelukappaleessa jälleen kerran viitekorkoja koskevaan tiedonantoon ilmoittamatta kuitenkaan niitä syitä, joiden vuoksi se katsoo perustelluksi soveltaa 400 peruspisteen preemiota sen vuoksi, että yritys on määriteltävä vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, ja 400 peruspisteen preemiota sillä perusteella,

että vakuudet olivat riittämättömät. Samoista syistä, joihin on vedottu toimenpiteen 1 osalta, pelkkä viittaus viitekorkoja koskevaan tiedonantoon ei ole riittävä.

196 Lisäksi siltä osin kuin komissio nojautuu Sachsen Zweiradin tappioihin päätelläkseen, että kyse on vaikeuksissa olevasta yrityksestä ja että on olemassa erityisiä riskejä, jotka on otettava huomioon korotuksella, on katsottava, että kyseiset tappiot eivät ole ratkaisevia. Komissio ei ole riittävästi tutkinut voittojen ja tappioiden yhdistämisestä tehtyä sopimusta ja käteismaksujen selvitystä konsernin sisällä (cash pool) koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, joista on sovittu Sachsen Zweiradin ja sen emoyhtiön välillä. Se olisi ainakin voinut tutkia, oliko emoyhtiö vaikeuksissa. MB Immobielinin ja MB Systemin mukaan 400 pisteen korotus on siis laiton.

197 MB Immobilien ja MB System katsovat tämän jälkeen toimenpiteen 3 osalta, että riidanalaisesta päätöksestä puuttuvat vakavalla tavalla perustelut myös tukea merkitsevien seikkojen osalta (riidanalaisen päätöksen 93 perustelukappale). Komissio määrittää tuen muodostavan osan tosiasiallisen korkokannan ja sen itsensä vahvistaman, 700 peruspisteellä korotetun korkokannan välisen erotuksen perusteella, eikä ole mahdollista ymmärtää syytä, jonka vuoksi se on yhtäältä päättänyt käyttää juuri 400 peruspisteen eikä minkään muun suuruista korotusta siitä syystä, että kyse oli vaikeuksissa olevasta yrityksestä, ja toisaalta soveltanut toista, 300 peruspisteen suuruista korotusta sillä perusteella, että vakuudet olivat riittämättömät. Komissio tosin myöntää, että annetuilla vakuuksilla oli tiettyä taloudellista arvoa, mutta se ei perustele sitä, miltä osin tämän johdosta sovellettiin 100 peruspisteen eikä 200 peruspisteen korotusta niistä 400 pisteestä, jotka se on ilmeisestikin ottanut huomioon. Ei ole mahdollista ymmärtää, millä perusteella komissio katsoo tämän jälkeen perustelluksi tehdä 300 peruspisteen suuruisen korotuksen, varsinkin kun viitekorkoja koskevan tiedonannon mukaan erityisten riskien tapauksessa on sovellettava 400 peruspisteen suuruista korotusta.

198 MB Immobilien ja MB System yhtyvät komission selvitykseen tekemän viittauksen osalta Freistaat Sachsenin esittämään arvosteluun.

199 Komissio huomauttaa, että viitekorkoja koskevan tiedonannon mukaan sovelletaan yhtenäistä viitekorkoa, joka lasketaan niin kutsutun ”pankkien välisen viiden vuoden swap-koron” perusteella. Erityisissä riskitilanteissa (joita ovat esimerkiksi vaikeuksissa oleva yritys ja pankkien normaalisti vaatimien vakuuksien puuttuminen) viitekorkoa korotetaan menetelmän mukaan 400 peruspisteellä tai jopa enemmän.

200 Komissio huomauttaa ensinnäkin toimenpiteen 1 osalta käyttäneensä riidanalaisessa päätöksessä tavanomaisen markkinakoron määrittämiseksi kolmea korotusta, jotka eivät kuitenkaan koske laskelmassa samaa riskiä vaan kolmea erillistä riskiä. Ensimmäinen huomioon otettu riski liittyi siihen, että Bike Systems oli vaikeuksissa. Sen todennäköisyys, ettei yritys voi maksaa takaisin toimenpidettä 1 tai ettei se voi maksaa sen osalta sovittua korvausta, katsottiin siis suureksi. Tuensaajan taloudellista tilannetta on arvioitu yksityiskohtaisesti. Juuri tästä syystä väite, jonka mukaan komissio on arvioinut ainoastaan myönnettyjä vakuuksia, olisi hylättävä. Toinen riski koski vakuuksien puuttumista, joka on ennestään lisännyt tappioriskiä maksukyvyttömyystilanteessa. Kolmas riski perustui siihen, että toimenpide 1 oli riippuvainen muista luotoista maksukyvyttömyystilanteessa, mikä merkitsi tappioriskin kasvamista entisestään. Tässä tapauksessa kyse on erillisestä riskistä. Nämä kolme riskiä on kuvattu tarkasti ja niitä on perusteltu riidanalaisessa päätöksessä.

201 Väite, jonka mukaan kaikki nämä riskit koskevat lopultakin ainoastaan tappioriskiä eikä niitä saa siis tarkastella kumulatiivisesti, on komission mukaan merkityksetön, koska se merkitsisi sitä, että aina silloin kun yritys on antanut riittävät vakuudet, kysymys siitä, onko laina ehdollinen vai ei, ei olisi ratkaiseva. Esillä olevassa asiassa on kuitenkin kyse yrityksestä, joka ei ole antanut riittäviä vakuuksia, ja on siis täysin ratkaisevaa selvittää, onko luotto ehdollinen vai ei. Lisäksi on täysin mahdollista katsoa, että yritys voi olla vaikeuksissa, vaikka sillä onkin merkittäviä vakuuksia, joilla luotto tai takaus voidaan kattaa. Markkinakorkoa vastaava korko, jota sovelletaan tällaiselle yritykselle myönnettyyn luottoon, on siis alempi kuin korko, jota sovelletaan

sellaiselle vaikeuksissa olevalle yritykselle annettuun luottoon, joka ei tarjoa vastaavia vakuuksia.

202 Samankaltaiseen lopputulokseen tullaan komission mukaan selvityksessä, jossa tarkastellaan muun muassa alimman korkokannan asianmukaisten korotusten vahvistamista tietyissä tilanteissa. Siinä käytetään tällaiselle korotukselle kahta perustetta, joita ovat yrityksen luokitus ja kyseisen yrityksen tarjoamat vakuudet ja joihin siis kumuloituu kaksi riskiä. Selvityksessä ehdotetaan esimerkiksi sovellettavaksi ryhmän C yritykseen, joka vaikeuksistaan huolimatta tarjoaa kunnolliset vakuudet, 360 peruspisteen korotusta (eli 3,6 prosenttiyksikköä). Selvityksessä katsotaan sitä vastoin, että asianmukainen korotus sellaisen samaan ryhmään kuuluvan yrityksen osalta, joka tarjoaa vain vähäisiä vakuuksia, on 1 650 peruspistettä (eli 16,50 prosenttiyksikköä). Esillä olevassa asiassa kyseessä olevaa korotusta ei siis ole suinkaan sovellettu kolmeen kertaan saman riskin osalta. Lisäksi komission vastineessaan tekemällä viittauksella selvitykseen pyritään yksinomaan osoittamaan, että saavutettu tulos, joka on perusteltu tukiosuuden suuruuden osalta, vastaa todellakin taloudellista todellisuutta, mutta sitä ei missään tapauksessa ole tarkoitettu lisäperusteluksi, joka olisi lisäksi ollut tarpeeton.

203 Komissio haluaa korostaa yhteensä 1 000 peruspisteen suuruisten korotusten asianmukaisuuden osalta, että se pitää 400 peruspisteen korotusta viitekorkoja koskevassa tiedonannossa vähimmäiskorotuksena. Todellisuudessa käytetty korotus voi olla aivan hyvin yli 400 peruspistettä. Korotusten asianmukaisuutta tukee selvitys, jossa katsotaan asianmukaiseksi käyttää ryhmään C kuuluvan yrityksen eli epäsuotuissa taloudellisessa tilanteessa olevan yrityksen osalta 1 000 peruspisteen korotusta silloin, kun tarjotut vakuudet ovat tavallisia, ja jopa 1 650 peruspisteen korotusta, jos vakuudet ovat vähäiset. Komission soveltamaa 1 000 peruspisteen korotusta on siis pidettävä pikemminkin liian pienenä kuin liian suurena.

204 Siltä osin kuin lopuksi on kyse siitä, ettei takausilmoitusta ole väitetysti otettu huomioon, komissio tyytyy toteamaan, ettei mainittua ilmoitusta ole esitetty hyödyllisesti muodollisen tutkintamenettelyn aikana, joten se ei ole voinut tutkia sitä yksityiskohtaisemmin eikä ottaa sitä tarvittaessa mukaan myöskään arviointiinsa.

205 Komissio toteaa tämän jälkeen toimenpiteen 2 osalta, että väite, jonka mukaan se ei ole perustellut riittävästi 800 peruspisteen kokonaiskorotusta viitekorkoon nähden, on hylättävä riidanalaisen päätöksen 88–91 perustelukappaleeseen viitaten. Erillinen arviointi eri riskeistä on ollut tarpeen niiden korkojen, jotka olisi pitänyt maksaa markkinaehdoin, jos toimenpidettä 2 ei olisi toteutettu, ja tosiasiallisesti maksettujen korkojen välisen täsmällisen erotuksen määrittämiseksi. Komission soveltama korotus on alempi kuin selvityksessä vastaavien tilanteiden osalta suositeltu korotus.

206 Sen väitteen osalta, jonka mukaan komissio ei ole ottanut riittävästi huomioon voittojen ja tappioiden yhdistämisestä tehtyä sopimusta ja käteismaksujen selvitystä konsernin sisällä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, komissio katsoo tarpeelliseksi todeta jälleen kerran tehneensä päätöksen niiden tietojen perusteella, jotka olivat sen käytettävissä silloin, kun se päätti muodollisen tutkintamenettelyn. Saksan liittotasavalta ei kuitenkaan ole hallinnollisessa menettelyssä vedonnut mainittuun ”cash pooliin”.

207 Komissio viittaa lopuksi toimenpiteen 3 osalta toimenpiteiden 1 ja 2 tukiosuuden laskemista koskeviin huomautuksiinsa.

208 Komissio korostaa vastauksena siihen MB Immobilienin ja MB Systemin väitteeseen, joka koskee 300 peruspisteen suuruista korotusta vakuuksien riittämättömyyden vuoksi, että se on luetellut riidanalaisessa päätöksessä kaikki vakuudeksi annetut vakuudet (kiinnitysluotot, saatavien siirto, konserniin kuuluvien yritysten omistuksessa olevien tavaroiden omistuksenpidätys ja Biria GmbH:n omistajien omavelkainen takaus) ja tarkastellut niitä. Sen on kuitenkin niitä tutkittuaan tullut siihen lopputulokseen, että Biria GmbH:n vakuudet olivat paremmat kuin Sachsen Zweiradin, mistä syystä se on soveltanut ainoastaan 300 peruspisteen korotusta vakuuksien riittämättömyyden vuoksi (mutta toimenpiteen 2 osalta puolestaan 400 peruspisteen korotusta).

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

209 Edellä 180 kohdassa on palautettu mieliin sen tutkinnan ulottuvuus, jonka unionin yleinen tuomioistuin tekee riidanalaisen päätöksen laillisuudesta perusteluvelvollisuuden osalta.

210 Alustavasti on myös huomautettava, että kantajien väitteessä sekoitetaan keskenään muodollista perustelemista ja asiakysymyksen arviointia koskevat kysymykset. Tältä osin on palautettava mieliin oikeuskäytäntö, jonka mukaan perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu koskee riidanalaisen toimen aineellista lainmukaisuutta. Väitteet ja lausumat, joilla pyritään kiistämään tämän toimen perusteltavuus, ovat näin ollen tehottomia perustelujen puuttumista tai niiden puutteellisuutta koskevan kanneperusteen yhteydessä (edellä 143 kohdassa mainittu asia Olympiaki Aeroporia Ypiresies v. komissio, tuomion 79 kohta).

211 Tämän oikeuskäytännön valossa on tutkittava, onko komissio perustellut oikeudellisesti riittävällä tavalla sitä tapaa, jolla se on laskenut tukiosuudet.

212 Aluksi on korostettava sen MB Immobilienin ja MB Systemin väitteen osalta, jonka mukaan viitekorkoja koskevassa tiedonannossa ei esitetä mitään perustelua sille 400 peruspisteen korotukselle, jota komissio ehdottaa riskipreemion osalta, että tiedonannossa todetaan todellakin ainoastaan, että viitekorko on alin korko, jota ”voidaan korottaa tilanteissa, joissa on erityinen riski (esimerkiksi vaikeuksissa oleva yritys tai pankkien yleensä vaatimat vakuudet puuttuvat)”, ja että tällaisissa tapauksissa ”preemio voi olla 400 pistettä tai enemmän, jos mikään yksityinen pankki ei myöntäisi kyseessä olevaa lainaa”. On siis todettava, että viitekorkoja koskevan tiedonannon sisältö on tältä osin hyvin vähäsanainen eikä se missään tapauksessa voi sinällään riittää perusteluksi sille, miten riskipreemio on laskettu tässä tapauksessa. Näin ollen on tutkittava sitä tapaa, jolla komissio on selittänyt kyseisen tiedonannon soveltamista riidanalaisessa päätöksessä.

213 Siltä osin kuin on kyse tukiosuuden määrittämisestä esillä olevassa asiassa ja etenkin riskipreemion tasosta toimenpiteen 1 osalta komissio palauttaa ensin mieliin viitekorkoja koskevassa tiedonannossa esitetyt periaatteet ja Bike Systemsin taloudellisesti vaikean tilanteen ja toteaa tämän jälkeen riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappaleessa seuraavaa:

”Komissio onkin tarkasteltavana olevassa tapauksessa sitä mieltä, että Bike Systemsin olisi pitänyt maksaa korkoa, jonka suuruus olisi ollut vähintään viitekorko korotettuna ensiksi 400 peruspisteellä vaikeuksissa olevan yrityksen aseman vuoksi ja toiseksi 400 peruspisteellä vakuuksien puuttumisen vuoksi. Komissio katsoo lisäksi, että korkoa olisi ollut kohtuullista korottaa vielä 200 peruspisteellä sillä perusteella, että äänetön osakkuus on maksukyvyttömyystilanteessa etuoikeudeltaan heikommassa asemassa. Tämä noudattaa [viitekorkoja koskevaan tiedonantoon] sisältyviä ohjeita, joiden mukaan tilanteissa, joissa on erityinen riski (esimerkiksi kun yritys on vaikeuksissa tai kun pankkien yleensä vaatimat vakuudet puuttuvat), korkoa voidaan korottaa 400 peruspistettä tai jopa enemmän. Äänettömään osakkuuteen sisältyvä tukiosuus vastaa siis erotusta 1 000 peruspisteellä korotetun viitekoron ja äänettömästä osakkuudesta tosiasiallisesti saadun korvauksen välillä.”

214 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 90–93 perustelukappaleessa toimenpiteiden 2 ja 3 osalta seuraavaa:

”(90) [– – Sachsen Zweirad] ja Biria GmbH olivat takausten myöntämisen aikaan vaikeuksissa olevia yrityksiä. [Sachsen Zweiradille] myönnettyyn lainaan ja takaukseen liittyi erityisen pienten vakuuksien vuoksi tavanomaista suurempi riski. [Sachsen Zweiradille] myönnetyn lainan vakuutena oli vain konserniin kuuluvien yritysten omavelkainen takaus. Tällaisen takauksen taloudellinen arvo on erittäin pieni.

(91) Komissio katsoo tämän vuoksi, että [Sachsen Zweiradin] olisi ilman takausta pitänyt maksaa korkoa, jonka suuruus olisi ollut vähintään viitekorko korotettuna 400 peruspisteellä vaikeuksissa olevan yrityksen aseman vuoksi ja vielä 400 peruspisteellä erittäin vähäisten vakuuksien vuoksi. Takauksen tukiosuus vastaa tämän seurauksena erotusta 800 peruspisteellä korotetun viitekoron ja tosiasiallisen koron, jolla taattu laina myönnettiin, välillä.

(92) Biria GmbH:lle myönnetyn lainan ja takauksen [osalta] vakuuksien taloudellinen arvo oli suurempi kuin [Sachsen Zweiradille] myönnetyn takauksen tapauksessa. Vakuudet olivat kuitenkin edelleen pienemmät kuin yleensä vaaditaan. Biria GmbH:n takauksen vakuutena on 15 miljoonan euron ensisijainen kiinnitysluotto Bike Systemsin omaisuuteen. Kiinnitysluotto on kuitenkin etuoikeudeltaan huonompi kuin toinen, 2 miljoonan euron laina. Ensisijainen kiinnitysluotto kattoi tämän vuoksi ainoastaan hieman yli 50 prosenttia koko lainasummasta. Muiden vakuuksien (kiinnitysluotot, saatavien siirto, konserniin kuuluvien yritysten omistuksessa olevien tavaroiden omistuksenpidätys ja Biria GmbH:n omistajien omavelkainen takaus) arvo oli erittäin vähäinen.

(93) Tämän vuoksi komissio katsoo, että tarkasteltavana olevassa tapauksessa Biria GmbH:n olisi ilman takausta pitänyt maksaa korkoa, jonka suuruus olisi ollut vähintään viitekorko korotettuna 400 peruspisteellä vaikeuksissa olevan yrityksen aseman vuoksi ja vielä 300 peruspisteellä vähäisten vakuuksien vuoksi (vrt. 400 peruspisteen korotus, joka määrättiin [Sachsen Zweiradin] takaukselle erittäin vähäisten vakuuksien vuoksi). Takauksen tukiosuus vastaa tämän seurauksena erotusta 700 peruspisteellä korotetun viitekoron ja tosiasiallisen koron, jolla taattu laina myönnettiin, välillä.”

215 On totta, että näissä komission selityksissä on aina kuvaus valitusta laskentamenetelmästä eli siitä, että käytetään viitekorkoa ja tämän lisäksi kiinteämääräisiä korotuksia kyseisen yrityksen vaikean tilanteen ja vakuuksien puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi. Mainittu laskentamenetelmä on viitekorkoja koskevan tiedonannon, joka on julkaistu asiakirja ja jonka merkitystä kantajat eivät kiistä, mukainen, ja se noudattaa komission mukaan komission vakiintunutta käytäntöä, eivätkä kantajat ole tätä seikkaa kiistäneet.

216 Kantajien esittämistä väitteistä poiketen riidanalaisesta päätöksestä eivät puutu perustelut siltä osin kuin on kyse komission päätelmistä vakuuksien puuttumisen tai niiden vähäisyyden osalta. Komissio on näet arvioinut yksityiskohtaisesti kyseisten tuensaajayritysten taloudellista tilannetta riidanalaisen päätöksen 59–78 perustelukappaleessa. Lisäksi edellä olevasta 113–119 kohdasta seuraa toimenpiteen 1 osalta,

ettei komissio ole syyllistynyt lainvastaisuuteen, kun se ei ole tarkastellut arvioinnissaan takausilmoitusta. Riidanalaisen päätöksen 90 perustelukappaleessa todetaan toimenpiteen 2 osalta, mikä vakuus oli käytettävissä ja syy siihen, miksi sitä pidettiin vähäisenä. Lopuksi riidanalaisen päätöksen 92 perustelukappaleessa mainitaan toimenpiteen 3 osalta, että ensisijaisella kiinnitysluotolla katettiin ainoastaan hieman yli 50 prosenttia koko lainasummasta, ja siinä luonnehditaan muiden käytettävissä olevien vakuuksien taloudellinen arvo erittäin vähäiseksi. Komission huomioon ottaman ensisijaisen vakuuden ja riidanalaisen päätöksen 92 perustelukappaleen lopussa mainittujen muiden vakuuksien – päävakuudella taatun lainan prosenttiosuuteen nähden – taloudellisesti vähäiseksi katsotun arvon välisen yhteyden perusteella on katsottava, ettei komission päätelmää toimenpiteen 3 osalta annetun vakuuden heikkoudesta ole perusteltu puutteellisesti.

217 On kuitenkin todettava kantajien korostavan perustellusti, että viitekorkoja koskevassa tiedonannossa ei ole mitään mainintaa riskien yhteenlaskemisesta, vaikka sitä ei suljetakaan siinä pois. Komission arvioinnissa ei lisäksi ole mitään viittausta rahoitusmarkkinoiden käytäntöön tältä osin, joten komission vahvistamien korotusten ja kyseisten kolmen yhtiön erityisen tilanteen välinen yhteys ei ilmene selkeästi ja vahvistetut korotukset on valittu ainakin näennäisesti sattumanvaraisesti.

218 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että komission olisi pitänyt selittää lisäpreemioihin turvautuminen ja niiden määrä markkinoiden käytäntöä koskevalla arvioinnilla, jotta kantajat olisivat voineet kyseenalaistaa korotusten asianmukaisuuden esillä olevassa asiassa ja unionin yleinen tuomioistuin olisi voinut tutkia niiden laillisuuden.

219 Unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevassa oikeudenkäyntimenettelyssä komissio on viitannut selvitykseen antaakseen tältä osin lisää tarkennuksia, vaikkei sen tarkoituksena olekaan esittää tältä pohjalta lisäperustelua. Mainitussa selvityksessä ehdotetaan tämän tapauksen tilanteita vastaavia tilanteita varten korotusta, joka perustuu kyseisen yrityksen luokitukseen sen taloudelliseen vakavaraisuuteen nähden, ja lisäkorotusta tarjottujen vakuuksien määrän mukaan. Siinä päädytään korotuksiin, joiden määrä on enintään 1 650 pistettä sellaisten yritysten osalta, joilla on huono riskiprofiili ja jotka tarjoavat ainoastaan vähäisiä vakuuksia.

220 On todettava, että näissä komission lisäselityksissä, joissa viitataan yhtiöiden erilaisiin riskiprofiileihin ja niiden käytössä oleviin vakuuksiin yhdistettyinä näitä tyypillisesti vastaavien korotusten määriin, tarkastellaan todellakin esillä olevassa asiassa vahvistettujen preemioiden määrää sisällyttämällä ne laajempaan vertailukehykseen ja muuttamalla ne objektiivisiksi.

221 Kantajat korostavat kuitenkin perustellusti, ettei selvitystä voida ottaa huomioon riidanalaisen päätöksen perusteluna, koska siihen ei ole viitattu kyseisessä päätöksessä eikä se ole ollut kantajien tiedossa. On huomautettava, että perustelut on lähtökohtaisesti ilmoitettava asianosaiselle samaan aikaan kuin sille vastainen päätös. Perustelujen puuttumista ei voida korjata sillä, että asianosainen saa päätöksen perustelut tietoonsa Euroopan unionin tuomioistuimissa käytävän oikeudenkäyntimenettelyn aikana (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 463 kohta; asia T-16/91, Rendo ym. v. komissio, tuomio 12.12.1996, Kok., s. II-1827, 45 kohta ja edellä 104 kohdassa mainittu asia Corsica Ferries France v. komissio, tuomion 287 kohta).

222 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo tässä tilanteessa, että riidanalaisesta päätöksestä puuttuvat perustelut sellaisten olennaisten seikkojen osalta, joiden johdosta komissio on valinnut toimenpiteisiin 1, 2 ja 3 sovellettavien riskipreemioiden määrän, siten, että päätös ei ole EY 253 artiklan vaatimusten mukainen.

223 Kantajien esittämät väitteet, jotka koskevat perustelujen puuttumista tältä osin, on siis hyväksyttävä. Unionin yleinen tuomioistuin ei tämän johdosta voi ottaa kantaa väitteisiin, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen perusteltavuutta toimenpiteisiin 1, 2 ja 3 sovellettavien riskipreemioiden määrän osalta.

224 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että kyseisten tukiosuuksien laskeminen on riidanalaisen päätöksen kokonaismerkityksen kannalta olennaisen tärkeää ja että kyseinen päätös on tämän vuoksi kumottava kokonaisuudessaan.

225 Kaikesta edellä olevasta seuraa, että riidanalainen päätös on kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

226 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt vaatimuksensa asioissa T-102/07 ja T-120/07, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä asiassa T-120/07 aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien, kantajien vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Valtiontuesta C 38/2005 (ex NN 52/2004), jonka Saksa on myöntänyt Biria-konsernille, 24.1.2007 tehty komission päätös 2007/492/EY kumotaan.

2) Euroopan komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä asiassa T-120/07 aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

Czúcz Labucka O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 3 päivänä maaliskuuta 2010.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta ..... II - 591

1. Yhteisön säännöstö ..... II - 591

2. Hyväksytty tukiohjelma ..... II - 596

3. Kyseessä olevat yritykset ..... II - 599

4. Kyseessä olevat toimenpiteet ..... II - 600

5. Hallinnollinen menettely ..... II - 601

6. Riidanalainen päätös ..... II - 603

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 605

Oikeudellinen arviointi ..... II - 607

1. Väitteet, jotka koskevat aiheelliseen toimenpiteeseen E 16/94 sisältyvän vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteen määritelmän soveltamatta jättämistä ..... II - 608

Asianosaisten lausumat ..... II - 608

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 613

2. Väitteet, jotka koskevat tuensaajayritysten luonnehtimista vaikeuksissa oleviksi yrityksiksi ..... II - 620

Kysymys siitä, oliko Bike Systems vaikeuksissa oleva yritys vuoden 2001 maaliskuussa ..... II - 621

Asianosaisten lausumat ..... II - 621

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 623

Kysymys siitä, oliko Sachsen Zweirad vuoden 2003 maaliskuussa ja Biria GmbH vuoden 2003 joulukuussa vaikeuksissa oleva yritys ..... II - 631

Toimenpiteiden 2 ja 3 edunsaajayritysten tilanteen arviointi ..... II - 631

– Asianosaisten lausumat ..... II - 631

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 634

Sachsen Zweiradin tilanteen arvioiminen ..... II - 637

– Asianosaisten lausumat ..... II - 637

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 638

Biria GmbH:n tilanteen arviointi ..... II - 644

– Asianosaisten lausumat ..... II - 644

– Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 646

3. Perustelujen puuttumista koskevat väitteet ..... II - 651

Perustelujen puuttuminen siltä osin kuin on kyse aiheellisen toimenpiteen E 16/94 soveltamatta jättämisestä ja eron tekemisestä vuoden 1999 suuntaviivoihin nähden ... II - 652

Asianosaisten lausumat ..... II - 652

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 653

Perustelujen puuttuminen tukiosuuden määrittämisen osalta ..... II - 654

Asianosaisten lausumat ..... II - 654

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 662

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 667